

KAKOR JELEN
HREPENI
PO POTOKIH VODA
TAKO HREPENI
MOJA DUŠA
PO TEBI, O BOG.

Psalm 4

BUENOS
AIRES
1984

AVGUST
KONFERENCA
LJUBLJANA
1984

DUHOVNO ŽIVLJENJE

V imenu slovenske skupnosti v Argentini je zlatomašniku m. gr. A. Oreharju spregovoril na sobotnem slavlju arh. Jure Vombergar (foto Mark Fink)

Po Mariji k Jezusu

Vsak cerkveni praznik na svoj način pripoveduje resnico o človeku, zlasti o njegovem zadnjem cilju, o tem, kaj bi moral postati, biti. „Veselo oznanilo“ je veselo prav zato, ker nam sporoča, kakšno bo naše končno stanje.

Lahko se seveda zgodi, da tega sporočila ne doumemo. Vernik lahko odide od praznične slovesnosti, ne da bi postal bolj človek, ne da bi bolj veroval, upal, ljubil. Bolj bil usmerjen v končni cilj — točko Omega.

Med najlepšimi zamislimi, ki jih je imel Bog, je njegova mati. Ustvaril jo je, preden mu je dala življenje. In po Mariji je Jezus popolnoma človeški. Popolnoma nam je enak razen v grehu.

Marija je brez madeža. Njeno telo je deviško in njeno življenje obdano s tako lučjo, dobroto in drugimi krepostmi, da je vzor za vse človeške matere. Kot vsi ljudje je tudi ona morala umreti, in ker bi jo sin pogrešal, je prišla takoj k njemu z dušo in telesom. Tako se je spodobilo in tako je bilo najbolj primerno. Prsti, ki so se dotikali božjega Sina, niso smeli otrditi. Oči, ki so strmele v Boga, niso smele otrpniti. Njeno telo, ki je podarilo telo samemu Bogu, ni smelo strohniti in se pomešati z zemljo. In navsezadnje jo je vzel k sebi v nebesa, da bi imeli pri Bogu pravo mater, eno izmed sebe, z dušo in telesom. Na ta način je Jezus spet premagal našega velikega sovražnika — smrt.

Od trenutka svoje smrti je Marija pri Bogu. Mati je spet našla sina in sin je našel svojo mater. Za vso večnost sta drug pri drugem z dušo in telesom.

V nebesih imamo tudi mi v Mariji svojo duhovno mater, ki nas spremlja s svojimi telesnimi očmi. V nebesih imamo mater, ki nas ljubi s telesnim srcem. Niti trenutek ne smemo dvomiti o tem, da bi Jezus svoji materi kaj odrekel. Saj je njegova mati. Tako je Jezus hotel in še vedno hoče. Saj je bilo Marijino življenje visoka pesem Bogu, ki je natančno pela po notah svojega Stvarnika. Zato Marijo tudi laže pevamo kot govorimo o njej.

Praznovanje Marije v nebesa vzete in naše množično romanje v Lourdes v nedeljo 19. avgusta naj poglubi našo pobožnost do Marije in okrepi našo vero in naše upanje tudi v naše vstajenje in poveličanje!

Metropolit Šuštar in škof Lenič monsinjorju Oreharju za zlato mašo

---

Čestitke nadškofa A. šuštarja zlatomašniku msgr. Antonu Oreharju.

Dragi gospod zlatomašnik!

V imenu slovenskih škofov in duhovnikov, posebno še v imenu ljubljanske nadškofije in v svojem imenu Ti iskreno čestitam k Tvoji zlati maši. Želim Ti vsega božjega blagoslova, Marijinega varstva, dobrega zdravja in še veliko let. Svojo zlato mašo boš najprej slovesno praznoval med svojimi verniki v Buenos Airesu v nedeljo, 8. julija, in potem še v Evropi blizu domovine, ker Ti, žal, doma to ni mogoče. Povsod Ti želimo lepo in slovesno praznovanje in pošiljam pristrčne pozdrave Tebi, Tvojim sobratom duhovnikom in Tvojim zlatomašnim gostom in vsem rojakom v Argentini, saj mi je srečanje s Teboj in z njimi v najlepšem spominu.

Ob Tvoji zlati maši se Ti iskreno zahvaljujem za Tvoje veliko duhovniško življenjsko delo najprej doma in potem zlasti med našimi izseljenci v Argentini. Ko sem s Teboj obiskal naše rojake po Buenos Airesu, v Bariločah in Mendози, sem se sam prepričal, kako bogate sadove je prinesla in še prinaša Tvoja setev in tvoje prizadevanje za ohranitev vere in narodne zavesti med našimi rojaki. Bog Ti bodi za vse bogat plačnik!

V duhu Te spremljam pri obhajanju Tvoje zlate maše v Slo-

Predvečer zlate maše, sobota 7. julija 1984. Večer v počastitev zlatomašnika. Velika dvorana Slovenske hiše, slavnostno opremljena od Toneta Oblaka in Staneta Snoja. Na programu pozdrav združenih pevskih zborov, recitacija Frida Beznika, praznične besede arh. Jureta Vombergarja in koncert „Gallusa“ pod vodstvom dr. Julija Savellija. — Zlatomašnik msgr. Anton Orehar vstopa v dvorano (foto Marko Fink).

venskem domu v Buenos Airesu in sem s Teboj in z vsemi okrog Tebe povezan ter Tebe in vse prav prisrčno pozdravljam.

+ Alojzij Šuštar

Čestitke škofa Leniča, delegata slovenskih škofov za dušno oskrbo zdomcev in izseljencev.

Dragi sobrat zlatomašnik, prijatelj monsignor Tone!

Zapel boš svojo zlato mašo. Dovolj mi, da se k tako mnogoštevilnim gratulantom pridružim tudi jaz.

Dovolj razloga imam, da Ti iz vsega srca čestitam k Tvojemu jubileju in prosim Boga, naj Te podpira in varuje v moči in zdravju ter krščanskem optimizmu še naprej. Ko so me postavili v to službo narodnega ravnatelja, sem se dovolj zavedal, da bom to službo mogel opravljati samo s pomočjo svojih sodelavcev, ki so že do takrat kot izkušeni veterani opravljali to delo. In tako sem tudi v Rimu za-

prosil, da boš Ti še naprej za Argentino moj delegat z vsemi pooblastili. Vsi, ki poznajo Tvoje delo, so enoglasni v mnenju, da bi nihče ne mogel bolje in učinkoviteje opravljati tega dela v Argentini kakor Ti. Dovolj sem poučen o Tvojem delu, o Tvojih nenehnih prizadevanjih, da med našimi rojaki ohraniš trdne temelje vere in narodnosti. Tudi dobro vem, da ta služba ni nikakor častna, pač pa delavna in si moral in še moraš vedno računati tudi na križe in težave, ki se delavnemu človeku postavljajo na pot.

Zaradi vsega tega se Ti, dragi sobrat zlatomašnik, iz vsega srca zahvaljujem. Naj Dobri pastir, ki pozna vse tvoje trude in skrbi, da nagrado, kakršno si si zaslužil.

Na dan Tvoje zlate maše bom pridigal Tvojemu sošolcu, nadškofu Turku v Prečni na zlati maši, popoldne pa bova skupaj odšla v Koper k zlati maši dragega sošolca, škofa Janeza Jenka. Pri obeh zlatih mašah bomo mislili tudi na Tebe in se pridružili vsem tistim, ki bodo tisti dan ob Tebi. Naj Vas vse spremlja obilen božji blagoslov!

Prisrčno pozdravlja Tebe in vse ob Tebi zbrane

Tvoj

+ Stanko Lenič

Dobri pastir pozna svoje ovce in one poznajo njega

Govor arh. Jureta Vombergarja na akademiji v čast zlatomašniku msgr. Oreharju na predvečer zlate maše, 7. julija, v veliki dvorani Slovenske hiše.

Dragi msgr. Anton Orehar!

Vsa slovenska skupnost v Argentini je po svojih zastopnikih zbrana danes, da skupaj z Vami praznuje zlati jubilej Vašega mašniškega posvečenja.

Ta, do zadnjega kotička napolnjena dvorana je Vam in nam dokaz veselja nad tolikimi leti skupnega življenja, ki je oboje-

stransko bogati o skupna prizadevanja, dokaz ljubezni in zahvale duhovnemu očetu in vodniku skozi najhujša leta našega zdomskega življenja.

Spremljali ste nas skozi vsa leta begunstva, ki ima svoj izvor v komunistični revoluciji v Sloveniji. Spremljali ste nas skozi begunska taborišča v Avstriji in Ita-

Na sredi zbor „Gallus“, ob straneh pa mladinski zbori iz Castelarja, Ramos Mejije in San Justa na predvečer zlate maše (foto M. Fink).

liji, spremljali čez ocean v neznanost, skozi dolga leta prilagajanja novim razmeram in ljudem, spremljali skozi vse probleme, ki so bili in so s tem v zvezi. Kdo nas bolj pozna kot Vi, kdo bolj razume, kdo je bolj seznanjen z vsem bremenom begunstva in zdomstva?

V razočaranjih in pobitosti prvih let ste budili upanje in zaupanje v božjo voljo.

V tujem svetu ste nam svetovali, usmerjali in svarili, nas družili in povezovali kot Slovence in kristjane, vedno upoštevali besede pokojnega škofa dr. Gregorija Rožmana.

V utrujenosti in osamljenosti

naše emigracije zadnjih let bodrite in dajete korajžo.

Skupna pot in usoda nas in našega slavljenca je ustvarila med nami vez, ki je edinstvena in nenadomestljiva.

Dobri pastir pozna svoje ovce in one poznajo njega.

Za vsakega izmed nas ste vedno imeli prijazno besedo, skrb in zanimanje: za tiste, ki so v življenju imeli uspeh, in za tiste, ki ga niso imeli, ki se v novem življenju niso znašli ali niso imeli sreče ali dovolj močne volje; za tiste, ki so prišli v nezaželene okolnosti, tudi za tiste, katerim drugi ljudje hrbet obračajo; nikoli naveličani, vedno na razpolago

vsem slovenskim otrokom božjim, sinovom istega Očeta.

Tako ste dosegli, da je naša slovenska skupnost velika družina, Vi pa naš „pater familias“, vsem poznan in od vseh priznan.

Za mlajše člane naše skupnosti ste pa predvsem zgled zvestobe, stanovitnosti in požrtvovalnosti:

zvestobe tistim idealom, zaradi katerih ste zapustili domovino, navkljub vsem razočaranjem ali nerazumevanjem velikega sveta pa tudi domačega,

zgled stanovitnosti skozi 50 let, ne le duhovniške službe, temveč tudi Vašega posebnega in izrednega poslanstva kot duhovnega vodnika naše zdomske skupnosti, stanovitnosti v zavesti, da opravljeno delo ni bilo zaman, in preroškem upanju, da bo plodno v naprej in bo poročstvo boljše prihodnosti vsega našega naroda.

Kajti vedno več jih je, ki omahujejo utrujeni, se odmikajo naveličani, ki bi hoteli le še vse skupaj arhivirati...

Vaš zgled požrtvovalnosti nam vsem vzbuja občudovanje in sram ob primerjavi, ko Vas gledamo, kako kljub letom in boleznim še vedno opravljate svoje duhovniško in organizacijsko delo. Vidimo: čez 500 sej in govorov vsako leto, pa jih bo kmalu 40 v zdomstvu!

Gledamo, ocenjujemo, primerjamo, seštevamo... in občudujemo!

Kot duhovnik spremljate naše občestvo skozi vsakdanje življe-

nje: krščujete, pripravljate na prvo sveto obhajilo, birmate, poučujete v šoli kot katehet in veroučni profesor (kar je Vaše posebno veselje), poročate naše pare, mazilite umirajoče, spremljate na zadnji poti... in tako se sklene življenjski krog. Skoraj vse naše rojake poznate po imenu in priimku, s čemer se verjetno nihče drug ne more ponašati.

Dobri pastir **pozna** svoje ovce...

Kot delegat za slovensko dušno pastirstvo skrbite za rojake širom po Argentini. Vsako leto nas obiščete, kjerkoli živimo več ali manj strnjeno. Skrbite za dušno pastirstvo po krajevnih Domovih Vélikega Buenos Airesa. Tudi za tiste rojake, ki so se zatekli v Argentino pred fašistično nasilnostjo, ste organizirali duhovno oskrbo in s tem nadaljujete delo pokojnega Janeza Hladnika, kakor tudi z izdajanjem revije Duhovno življenje.

Priznati je treba: da je naša skupnost živa in složna, se moramo zahvaliti našim duhovnikom, v prvi vrsti današnjemu slavljenču. Tega se zavedajo rojaki po svetu, ki niso imeli duhovne oskrbe, ki družijo, veže, gladi ostrine, hude besede blažijo in mrke obraze jasni.

Poleg dela, nam nevidnega, ki ga opravljate kot duhovnik (kdo bi mogel videti v srca in duše tisočev, ki so se zatekli k Vam v duhovni stiski), morete pokazati tudi vidne sadove svojega priza-

Igralec Frido Beznik recitira odo Tineta Debeljaka ml. na čast zlatomašniku
(foto M. Fink).

devanja. Ta Slovenska hiša je gotovo Vaš največji vidni spomenik.

Kot javni delavec sodelujete pri raznih društvih in podjetnostih naše skupnosti. Vedno z zanimanjem in skrbjo spremljate naše delo; poslušate in očetovsko nevsiljivo poveste svoje mnenje. Kobpenetracija, polno razumevanje, ki izhaja iz sodoživljanja vseh tegob naše emigracije od samega izvora, Vam daje moralno avtoriteto, katero upoštevamo, da iščemo Vaš svet v vseh važnih odločitvah.

Dobri pastir pozna svoje ovce in one poznajo njga.

Zato smo, dragi msgr. Oreñar, ob 50-letnici Vaše pastirske služ-

be prihiteli rojaki iz Vélikega Buenos Airesa in drugih krajev Argentine, da Vam čestitamo, se Vam zahvalimo in prosimo Boga, da Vas še dolgo ohrani med nami.

Duhovnik mora vernike učiti, naj ne živijo samo zase, marveč naj vsak drug drugemu streže z darom, kakor ga je prejel, kot zahteva nova postava ljubezni; tako naj vsi po krščansko spolnjujejo svoje dolžnosti v človeški družbi.

(Odlok II. vaticanskega koncila o službi in življenju duhovnikov - II 6)

Posvečeno bodi tvoje ime

Kako naj razumljivo in nazorno razložimo prošnjo: „Posvečeno bodi tvoje ime“? Druge prošnje v Gospodovi molitvi tudi preprosti človek kar lahko razume, tako da jih ponavlja kot osebno molitev. Kaj pa naj pomeni prošnja „Posvečeno bodi tvoje ime“? Zakaj sploh govorimo o božjem imenu? Kako pa je Bogu ime? Ali ima še kakšno drugo posebno ime kakor Bog? In kako naj bo to ime „posvečeno“? Poznamo posvečenje cerkve in oltarja ali posvečenje duhovnikov. Znana nam je zapoved: „Posvečuj Gospodov dan!“ Ali naj na tak način posvečujemo tudi Gospodovo ime? In še novo vprašanje: Zakaj pa prosimo: Posvečeno bodi tvoje ime? Bog je vendar neskončno svet, mi njegovi svetosti ne moremo ničesar dodati. Gospodovo ime je že itak sveto, torej naša prošnja, naj bo sveto, nič ne spremeni. Kaj torej?

Kaj pomeni prva prošnja?

Tudi tisti, ki o vseh teh vprašanjih še ni nikdar posebej razmišljal in prvo prošnjo očenaša ponavljal na pamet in kot samo ob sebi umevno stvar, bo verjetno znal odgovoriti tako, kakor se je nekdanj naučil pri verouku. Povedal bo, da božje ime pomeni isto kot Bog kot oseba. Sveto pismo, posebno v stari zavezi, večkrat go-

vori o božjem imenu, misli pa na živega, svetega in vsemogočnega Boga samega. Ko v očenašu izražamo prošnjo: Posvečeno bodi tvoje ime, ne gre za tako posvečevanje kakor pri duhovniku, oltarju, cerkvi ali nedelji, ko s posebnimi obredi in molitvami izločimo osebe, kraje in čas iz posvetne rabe in jih izberemo in določimo za čim popolnejšo in izključno službo Bogu. Pri posvečevanju božjega imena gre za spoznanje in priznanje neskončne božje svetosti. Prošnja pomeni, da bi čim več ljudi čim globlje povsod po svetu dojelo in priznalo božjo svetost in nanjo tudi ustrezno odgovorilo s svojim svobodnim odločanjem in življenjem. Res je, da so besede prve prošnje v očenašu in resničnost, ki jo s temi besedami označujemo in izražamo, malo nazorne in otipljive in zato tudi težje razumljive. Najbrž si pod božjo svetostjo ljudje predstavljajo vse mogoče in si pomagajo z različnimi podobami. To ni nič čudnega, saj tudi sveto pismo stare in nove zaveze, posebno Razodetje sv. Janeza, na razne načine opisuje božjo svetost in z različnimi dogodki in doživetji dopoveduje, kaj pomeni, da je Bog svet in da moramo posvečevati njegovo ime.

Dajte Bogu, kar je božjega

Svetopisemsko razodetje vedno

Ob sklepu slavnostne prireditve: zlatomašnik, na levi arh. Jure Vombregar, predsednik ZS, na desni Rudolf Smersu, član NO (foto M. Fink).

znova poudarja, da je svetost posebna božja odlika, s katero se Bog bistveno razlikuje od vseh drugih bitij. V slavi pri maši izpovedujemo: „Zakaj edino ti si sveti, edino ti, Gospod, edino ti, Najvišji.“ Nihče in nobena stvar ni sveta v istem pomenu in na isti način kakor Bog. Zato pomeni prva prošnja v očenašu, naj damo Bogu, kar je božjega, naj božjo svetost spoznamo, priznamo in izpovedujemo. Ker moremo sami bore malo doseči, prosimo Boga, naj on razodene, uveljavi in uresniči svojo svetost med ljudmi, vernimi in nevernimi. Posvečeno bodi tvoje ime, pomeni, da neskončno svetega Boga prosimo, naj se rozode-

ne med nami tak, kot je v svoji posebnosti, v svoji razliki od sveta in svoji odliki, v kateri neskončno presega vse drugo, v svoji svetosti.

Ko prerok Izaija v pretresljivem videnju pripoveduje o razodetju božje svetosti (Iz 6, 1—7), pravi, da je bil njegov prvi odziv na to globoka zavest njegove grešnosti in nevrednosti. Do dna duše ga je zbolela razlika med trikrat svetim Bogom in nečistim človekom, tako da je vzkliknil: „Gorje mi, izgubljen sem, ker sem mož nečistih ustnic“ (Iz 6, 5). Če bi v molitvi očenaša tudi mi v polnem spoznanju in v polni zavesti izgovarjali besede: „Po-

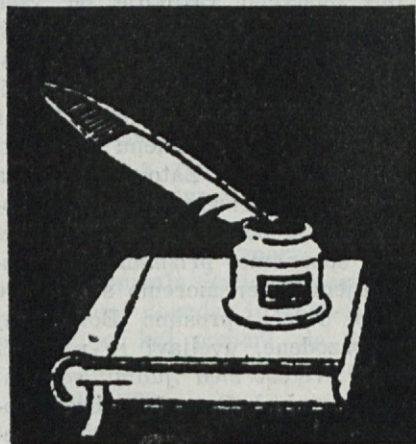
svečeno bodi tvoje ime“ in zares dojeli, kakšen je Bog v svoji svetosti in kakšni smo mi v svoji grešnosti in nečistosti, bi prav tako vztrepotali pred Bogom v svetem strahu kakor prerok. Da se to ne zgodi in da prvo prošnjo prav tako lahko in lahkomišelnostno izgovarjamo kakor vse druge, nam kaže, kako malo mislimo na to, kar molimo. Vsaj tu in tam bi se morali ustaviti in se zamisliti, kakšni smo pred svetim Bogom. Predno duhovnik pri maši oznanja evangelij, moli posebno molitev za čistost srca: „Vsemogočni Bog, očisti mi srce in ustnice, da bom dobro oznanil sveti evangelij.“ Ali ne bi morala biti tudi prva prošnja v očenašu nekaj podobnega, prošnja, da Bog v nas, v našem srcu in življenju posveti svoje ime, in to tako, da očisti nas in naša srca in da nas posveti, da bi smeli in mogli prav moliti očenaš?

Kvišku srca

Ko pri maši duhovnik začenja hvalospev kot uvod v evharistično molitev, pozove vernike: „Kvišku srca.“ Verniki odgovorijo: „Imamo jih pri Gospodu.“ Ali je to vedno res ali pa velikokrat ostane le pri prazni besedi, je drugo vprašanje. Zdi se mi, da je tudi prva prošnja nekaj podobnega, močan poziv, naj dvignemo svoja srca k svetemu Bogu, ki smo ga nagovorili kot svojega Očeta. Ko prosimo: Posvečeno bodi tvoje ime, ne mislimo nase in na svoje potrebe, niti ne na to, kaj od

Boga najprej pričakujemo, ampak predvsem na to, kaj je troedini in živi Bog sam v sebi: drugačen kot mi ljudje, različen od nas, neskončno popoln — in to popolnost imenujemo svetost. Naša prošnja pomeni, da bi ljudje v molitvi dvigali svojega duha in svoje srce k trikrat svetemu Bogu, da bi jim božja svetost tako zasvetila in jih tako prizadela, da bi jo v globoki ponižnosti na vedno nov način dojemali in priznavali, oznanjali in o njej pričevali. Še več: da bi se jih božja svetost osebno dotaknila, jih vznemirila in izzvala, tako da bi se prva prošnja očenaša razširila v tiho in gorečo molitev: Posvečeno bodi tudi naše življenje, posvečeni bodimo tudi mi, božji otroci, kajti Bog govori: „Bodite sveti, ker sem jaz svet“ (3 Mz 11, 44).

Alojzij Šuštar, nadškof

Točka Omega

Evangelij ni samó pripoved nekega žalostnega poloma. V svojem epilogu je tudi pripoved nekega nedopovedljivega zmagoslavja. Na koncu evangeljskega filma se zemlja strese, skala odleti od groba in v pomladno jutro se vrže Nekdo, ki je premagal smrt sámó.

Kar je bilo vrženo za vselej ob tla, ni eden izmed tistih sovražnikov človeštva, ki jih znanost, medicina in sociologija premagujejo z velikanskimi napori sámó za to, da si takoj zatem vidijo zrasti pred očmi novo neznanko, novo bolezen, nov gospodarski kaos. Kar je bilo premagano, ni takšen ali drugačen razredni sovražnik. Bil je premagan sovražnik človeške vrste kot take. Ni bil poražen takšen ali drugačen okupator. Porazen je bil sam véliki Okupator planeta, ki je držal okupirano sámó človekovo slo po nesmrtnosti: premagana je bila smrt sama.

Po tistem jutru je za kristjano-vo vero — ne za njegovo srce — postala biološka smrt sámó sprememba. Grob je postal zibelka. Pokopališče je postalo provizorij. In človekova usoda je bila projicirana v perspektivo nekega absolutnega zmagoslavja.

Dejansko evangelij ni samo pripoved o nekem izničenju. V njegov trpljenjski mol kontrapunktič-

no udarja tudi trobenta nadzemskega zmagoslavja.

Že nad betlehemsko stajo defilirava v svoji svetli nepremagljivosti nebeška armada. Na Taboru hoče Kristus svoji priljubljeni trojki — Petru, Janezu in Jakobu — dokazati, preden postane mož bolečin, da je on tudi zmagoslaven dokaz sile, s katero se on lahko poigrava s snovjo, od trpeče človeške materije do materije v anorganski gluhoti. Tik pred aretacijo na Getsemaniju s spokojnim „Jaz sem!“ vrže ob tla kohorto, ki je prišla nadenj. Govor na gori je dejansko manifest zmage. Njegove prilike izzvenijo v vizijo nepredstavljive gostije, kjer bo gostitelj sam Stvarnik. Namesto izraza kakšne zmedene tesnobe izreče na zadnji večerji svoj mirni „Jaz sem premagal svet.“ In po vstajenju izreče svoj pomirljivi pozdrav: „Ne bojte se!“ Vse njegovo ravnanje navaja učence v neko prav tako mirno kakor neomajno gotovost — tja do zadnje obljube: „Jaz sem z vami vse dni do konca sveta.“

Kristus ne kliče človeka v bivansko tesnobo, v miselni masohizem ali v psihoanalitsko samozretje. Njegovo sporočilo — geslo neomajne gotovosti, ki ga pušča svojim učencem — ni netivo za konzum pomirjevalnih tablet, s ka-

terimi podpira svojo tostransko gotovost moderni človek. Evangelij ni priročnik za vzgojo psihopatov. Že po svoji etimologiji je odrešenjska knjiga: radostno sporočilo. Da je takšna tudi njegova vsebina, nam dokazuje že presenetljivo zgodovinsko dejstvo: bliskovit pohod mladega krščanstva skozi antični svet.

V dobrih dvesto letih je visoko civilizirana sredozemska kotlina s

svojimi milijonskimi mesti, s svojim železnim vojaškim in upravnim aparatom do dna prekvašena za novo človeško zgodovino, čeprav si mora nova vera utirati svojo pot skozi poplavo krvi. Takšno probojno silo je moglo imeti samo sporočilo, v katerem je antični človek zaznal vrisk odrešenja, nesluteno osmislitev sveta, privid neznankega bivanjskega zmagoslavja.

Krščanska modrost

SKRIVNOST BOGA SAMEGA

Kristjan ve, da je na začetku vsega, kar je, Bog, eden, živi in resnični, vsemogočni in večni, usmiljeni, nad vse popolni v umnosti, v volji in v vsaki drugi lastnosti. Čeprav je drugačen in različen od sveta in zato neviden in nad vsako predstavo in pojmom, ki bi si ju lahko o njem napravili, je Bog vendarle blizu ljudem in vsem stvarjem; „daje vsem življenje in dihanje in vse.“ Zato ga lahko spoznamo že iz ustvarjenih bitij, ki kažejo nanj kot na počelo njihovega obstanka in popolnosti. „To, kar se o Bogu more spoznati,“ pravi sv. Pavel, „je ljudem očitno; Bog jim je namreč razodel. Zakaj to, kar je v njem nevidno, se od stvarjenja sveta po delih spoznano vidi, njegova večna moč in božanstvo.“

Ta dejanska človekova zmožnost

za spoznanje Boga in gotovost, da je Bog ljudem blizu, omogočata kristjanom, da na splošno odobravajo sleherno pristno obliko bogočastja in vero med ljudmi. V tem morejo videti znamenja delovanja božje previdnosti v človeškem rodu. „Ustvaril ga je, da prebiva po vsej zemlji,“ pravi sv. Pavel. „In je odmeril ter določil bivanju ljudi čase in meje: da bi iskali Boga, če bi ga morda otipali in našli, zlasti ker ni daleč od nobenega izmed nas. Zakaj v njem živimo in se gibljemo in smo.“

Skrivnost notranjega božjega življenja je prepolna spoznanja in ljubezni. Bogastvo božje popolnosti se razliva v spoznanju samega sebe in v ljubezni, iz katerih v popolni enoti božje biti izvirata dve živi in osebnostni bitnosti. Jezus je razodel to bogastvo notranjega božjega življenja s tem, da je uporabljal besede in podobe,

vzete iz človeškega življenja. Dejal je, da je Oče iz ljubezni poslal svojega edinorojenega Sina na svet, da bi ljudi privedel k Njemu, in da Oče in Sin pošljata Svetega Duha, da bi ljudi napravil za sve-te in za božje posinovljence. Zato kristjan veruje v Očeta in Sina in Svetega Duha, edinega Boga, ki živi v treh osebah s prav isto božjo naravo. Človeški razum čuti svojo nemoč pred to skrivnostjo. Je pa vse krščansko življenje pre-pojeno z njo, kajti po vsaki od teh treh božjih oseb se uresničuje odrešenje.

V želji, da bi našla neko pri-mero, si je krščanska teologija zamislila v božjem življenju neki

dinamizem, podoben tistemu, ki je v človeku med duhom, ki misli, in mišljenjem, ki ga duh „poraja“ (zato drugi božji osebi pravimo Očetov Sin in „Beseda“, to je beseda, porojena iz misli). Tretjo osebo si pa zamišljamo kot Lju-bezen, ki združuje drugi dve ose-bi (zato Svetega Duha mnogokrat imenujemo Ljubezen). Antični kr-ščanski pesnik pravi: „Podobo O-četa lahko najdeš v soncu, podobo Sina v njegovem sijaju, podobo Svetega Duha pa v njegovi toploti. Je pa vse prav ista stvarnost. Kdo bo mogel razložiti to, kar je nedoumljivo?“ (Sv. Efremljivo).

(Tajništvo za nekristjane pri apostolskem sedežu)

Mir v krizi

Stalne priprave na vojno

V sodobnem družbenem življe-nju, za katerega se trdi, da je življenje v izobilju, to velja samo za nekatere, ne pa za večino. Mno-gi so namreč prikrajšani na naj-potrebnejšem enako v bogatih kot v gospodarsko zaostalih deželah. Zato nezadovoljstvo, protesti, nere-di, sovraštvo med ljudmi. Mir je odsoten skoraj povsod. Revolucije, državni udari, državljanske vojne in terorizem so vsakdanji dogodki. Poročila družbenih občil to potr-jujejo.

Kot ni urejenih odnosov v posa-meznih narodnih skupnostih, prav tako jih ni med narodi ali bolje

rečeno med državami. Sicer to ni od danes. Skozi zgodovino so med njimi obstajale različne težave, spori in vojne. V obdobju po dru-gi svetovni vojni so še posebej pereči problemi v odnosih med bogatimi in revnimi državami, med severom in jugom.

Obstoječe boleče rane na telesu človeške skupnosti še niso dovolj. Pripravlja se še večje gorje. To potrjuje oboroževalna tekma med velesilami v sodobnem svetu. Zna-nost in tehnika sta jim pomagali do iznajdbe in proizvodnje naj-strašnejšega morilnega orožja, kar ga pomni človeška zgodovina. Tek-ma je brezobzirna, nihče se ne

ozira na posledice, ki jih to oboroževanje povzroča, na izdatke, ki jih požira.

Položaj je veliko slabši kot je bil med vojnami, to je po prvi svetovni vojni. Sicer je tudi takrat, ko je bila vojna komaj končana, papež Benedikt XV. začel pozivati k miru med državami. To poslanstvo sta potem nadaljevala papeža Pij XI. in Pij XII., a brez uspeha. Nihče jih ni poslušal. Totalitarni režimi takratne dobe, komunizem, fašizem in nacionalsocializem, so s svojim oboroževanjem ogrožali takratni mir na svetu. Pij XI. je vse te totalitarne družbene sisteme obsodil v posebnih okrožnicah. Toda to ni nič pomagalo. Prišlo je do vojne in prve žrtve so bili narodi, ki v oboroževalni tekmi niso bili soudeleženi.

Spopad se je končal, premagana sta bila fašizem in nacionalsocializem, a zapadni demokratični svet je pomagal ohraniti pri življenju in na oblasti komunizem ter mu indirektno s popustljivostjo in navivnostjo pomagal do ekspanzije ter zasužnjiti narode v srednji Evropi, Afriki in Aziji. Postopoma si je še bolj opomogel, spremenil v tekmeča in največjega sovražnika svobodnega sveta. Položaj je veliko slabši kot je bil pred začetkom druge svetovne vojne, oblaki so temnejši in težji. Če pride do oboroženega spopada, ta ne bo več samo področni in s konvencionalnim orožjem, ampak bo ogrožen ves človeški rod ne glede na celino.

Ne oborožujejo se samo velike

sile. Tudi manj razvite države iz tretjega sveta nočejo zaostajati in trošijo velike vsote. Priče smo temu dogajanju tudi v Latinski Ameriki. Vse vprek trdijo, da so sestrške države, a med njimi ni toliko iskrenosti kot je črnega za nohtom, kot so rekli včasih. Pri tem oboroževanju prednjači Brazilija in je glavni proizvajalec in prodajalec orožja v Latinski Ameriki. Po najnovjših podatkih pa je v severnem delu Brazilije v zadnjih štirih letih umrlo od gladu čez deset milijonov ljudi, v veliki večini otroci. Za orožje je denar, za pomoč stradajočim ga ni.

Nerazumljivo je pri tem stališče znanstvenikov in tehnikov, ki pri tej nečloveški oboroževalni tekmi pomagajo in sodelujejo. Človek bi pričakoval, da so sposobni svoje talente vložiti za koristi človeštva, za mir. Max Scheller je zapisal, da vsa modrost prihaja od Boga in tudi Njemu pripada. Ker pa ima človek svobodno voljo, darovano modrost uporablja proti božjim namenom, v škodo sebi in bližnjemu.

Sedanji težki mednarodni položaj povzroča velike skrbi papežu Janezu Pavlu II.

Prizadevanja Janeza Pavla II. za mir

Kot vsi papeži novejših dobe, se tudi Janez Pavel II. že od začetka svoje službe veliko prizadeva za mir med narodi. Roti državnike, da naj iščejo sporazuma in sožit-

je. Posreduje tudi osebno, kot je to v primeru Argentina-Čile in v Libanonu. Njegov položaj kot iskalca in branitelja miru je najtežji, nima primera v zgodovini. Tega se zaveda, zato nenehoma opozarja, prosi in uči, a obenem tudi noče, da bi bila njegova prizadevanja glas vpijočega v puščavi. Hoče dejstev, hoče dokazov, da državniki hočejo in iskreno iščejo resnični mir.

Ker so znanstveniki in tehniki veliko pripomogli k sedanji oboroževalni tekmi, se pogosto obračunaje. Morda je v tem pogledu eden najbolj značilnih govorov, ki ga je imel 12. novembra 1983 članom Papeške akademije znanosti. Tema govora je bila znanost v službi miru.

Izbranim poslušalcem je papež najprej priporočil, da naj ne preslišijo glasov „prerokov brez orožja“, to je od preroka Izaija do papeža Pija XI. Vsi so tekom stoletij obsodili vojne, uporabo človeka in naravnega bogastva za uničevalne namene, klicali k razorožitvi in pozitivni graditvi miru, ki temelji na pravici. Izrednega pomena v tem govoru pa je klic, da naj znanstveniki „zapustijo laboratorije in tovarne, v katerih se pripravljata smrt, in se naj predajo delu v laboratorijih in tovarnah, ki se trudijo za ohranitev življenja“.

Preroki, ki so oznanjali potrebo razorožitve in miru, so bili vedno zaničevani in jih ni nihče poslušal. Sodobna civilizacija pa mora priznati, da te preroke potrebuje,

da jih mora poslušati. Zato se morajo vsi znanstveniki na svetu povezati in skleniti, da bodo opustili vse študije in raziskovanja, ki vodijo ali pomagajo izdelavi sredstev za uničenje človeštva.

Odklonitev sodelovanja pri iznajdbah za smrtonosno orožje še ni dovolj, svoje delo morajo preusmeriti za iskanje resničnega miru, ki ne pomeni samo odsotnost vojne in drugih spopadov, ampak družbeni red, ki bo slonel na pravici in v katerem ne bo nobenega zatiranja. Znanost in znanstveniki ne smejo ostati sužnji bogatih in mogočnih, morajo si pa prizadevati, da se vsakemu ljudstvu in narodu da in prizna, kar mu pripada.

Velika krivica in zločin je, da bogati narodi uporabljajo velika finančna sredstva in naravna bogastva za oboroževanje. — Samo skromen del teh sredstev bi bil dovolj, da se reši vprašanje gladu na svetu in težave dežel v razvoju in zaostalem svetu. Oboroževaina tekma je resnična kuga, ki uničuje človeštvo, predvsem njega revni del.

Resnica, svoboda, pravica in ljubezen, pravi papež, so temelji na katerih mora sloneti tudi delo znanstvenikov, ker bo le tako služilo človeštvu in miru na svetu. Edina vojna, ki je dovoljena in upravičena, je borba proti gladu, boleznim, prezgodnji smrti milijonov otrok, mladine in nedolžnih.

Za popustitev stalne napetosti, v kateri se nahaja človeštvo, in da se bo lahko naredil prvi korak na

Kako premagati strah

Iz verskega tednika „Družina“, ki ga izdajajo slovenski škofje, ponatiskujemo vrsto aktualnih člankov, ki jih piše dr. Anton Stres, profesor na Teološki fakulteti v Ljubljani. Članke obravnavajo pereča vprašanja slovenskih vernikov pod komunističnim režimom, vendar menimo, da bodo zanimiva in poučna tudi za bralce naše revije. Upoštevajmo pa pri branju, da so bila objavljena v Sloveniji. Tokrat objavljamo 5 člankov.

Ko se verni v tej družbi zavedamo, da je za našo popolno in dejansko enakopravnost potrebno še marsikaj urediti, prvič predpostavljamo, da je pri tem naša zakonodaja lahko zadovoljivo izhodišče in da gre samo za to, da se zapisana načela čimbolj popolno in dosledno izvajajo. Drugič pa je potrebno storiti vse, da bi bile razprave manj krčevite, manj razdražene, strpnejše. Verni k temu prispevamo, če najprej upoštevamo preprosto dejstvo, da ni samo položaj vernika v naši družbi pod

---

poti k trajnemu miru, je potrebna pravna obnova človeštva, obnova in sprememba človeških src, iz katerih bo odstranjeno sovraštvo in bo na njegovo mesto stopila resnična krščanska ljubezen.

Avgust Horvat

zaželeno ravnijo. Razdalja med zakonom in prakso, med načelom in dejanji je na drugih področjih — na primer v gospodarstvu — še večja. Svojega primera torej ne smemo osamiti in s tem preveličati. Prav tako pa ne smemo prezreti (ali pozabiti), da je med nami veliko nevernih in komunistov, ki razumejo želje in pričakovanja vernih, jih imajo za utemeljene in poštene ter jim skušajo ustreči. Če to upoštevamo, bomo o še nerešenih vprašanjih razpravljali bolj sproščeno, naše kritične pripombe pa bodo pravične, umestne in obzirne. A tudi neverni, posebno odgovorni in izpostavljeni družbeni delavci prispevajo k dialogu, v primerih, ko prisluhnejo kritiki vernih, ko te kritike ne etiketirajo odklonilno, je politično takoj ne razvrednotijo in ne skušajo z demagoškimi vzdevki spraviti na slab glas.

Vendar pa je treba ob vsem tem opozoriti, da čaka glavni napor verne občane same, in sicer predvsem one na najbolj oddaljenih kapilarah našega družbenega življenja. Njihovega prispevka ne more nadomestiti nobeno dogovarjanje na vrhu in nobena, še tako odločna škofovska izjava. Za prihodnost naše vernosti pa je njihova drža pomembnejša in bolj odločilna kot morebitne

verske oddaje na RTV, pomembnejša kot dela prost božični dan, pomembnejša kot tisoč novih cerkva. Pri tem mislim na naš STRAH. Na splošno je namreč slovenski vernik preplašen vernik. Primerov je dovolj. Tako se nekateri ne upajo pojaviti v Družini, da ne bi imeli neprijetnih posledic. Drugi so bili na primer žrtve kakih sektaških zapostavljanj ali celo strahovanj, pa se bojijo to povedati naprej, da ne bi imeli težave. Strah je osnovni problem slovenskega krščanstva.

Ta strah seveda ni neutemeljen. Ima svoje korenine. Razteza jih še v prve čase po vojni, ko je prevladovalo tako imenovano administrativno nasprotovanje vernosti. Pripovedi iz tistih časov so med ljudmi še žive. Vse rane še niso zaceljene in krivice niso poravnane. In današnje sektaštvo poganja tudi iz teh korenin. Naj obrnem znani slovenski pregovor in rečem, da se nikar ne čudimo, da še danes žanjemo veter, ko pa smo še pred nedavnim sejali vihar.

Strah pa povzroča še marsikaj drugega. O sodobni meščanski družbi na splošno — torej ne samo naši — pravijo, da jo preveva nekakšna „nedoločena zaskrbljenost“. V tem smislu porajata strah ekonomska odvisnost in splošna izkoreninjenost našega na hitro pomeščanjenega Slovenca, ki je še do nedavnega bil gmotno precej neodvisen in v preizkušeni tradiciji zakoreninjen

kmet. Strah se poraja, če obstaja bojazen, da sodstvo ni popolnoma politično neodvisno. Strah povzročajo vsi primeri samovolje. Če naših razmerij ne vodita vsem ljudem razumnost in logika, preostane samo še nasilje. To pa povzroča strah. Strah se nujno poraja tudi iz nemoči. Nemočnega pa se človek že čuti, če nad odločitvami, ki ga zadevajo, nima pregleda ali pa se mu to odločanje prikazuje tako dolgo in zamotano, da mu zmanjkuje duhovne energije, časa in volje, da bi se podajal v neskončne administrativne in birokratske labirinte.

Vernemu otroku vcepi strah šola, če na primer učenka, edina v razredu, nima ocenjene domače naloge, ker je napisala, da so pod novoletno jelko tudi jaslice. Ali pa če vzgojiteljica v vrtcu prepove fantku hoditi spat k stari mami, ker mu ta pripoveduje sveto-pisemske zgodbe. Vendar ta dva primera nista samo ponazoritev. Vsakokrat, ko otrok začuti, da mora svoja verska doživetja, ki v družinskem krogu enakopravno sestavljajo njegov svet, v šoli ali vrtcu zamolčati, mu je ta ustanova že prisadila klico strahu v srcu. Strah se prav tako poraja iz občutka odrinjenosti na rob, kadar nekdo kot vernik ve, da zaradi vere praktično nima nobenih možnosti. Strah se nas končno pollašča, če se čutimo osamljene, če ne moremo računati na podporo lastnega občestva in njegovih pastirjev. Tako zapiramo svojo vernost v „kamrico svoje-

ga srca“, v zasebnost, in celo menimo, da je v tem smisel ustavnega določila, da je vera osebna zadeva.

In vendar je vse to slepa ulica. V njej se nato kotijo zamere, nezadovoljstvo, malodušnost, zasebnost. A iz tega začaranega kroga nas lahko iztrga samo lasten pogum, združen s pripravljenostjo na žrtev, če je treba. To je najpomembnejši delež, ki pa ga mora za prihodnost naše vernosti prispevati vsak naš veren občan.

Dostikrat pa je strah pretiran, saj praviloma odkrit, določen in

pogumen nastop vzbudi pri poštenih ljudeh le spoštovanje. Kdor je na poskus kakega ustrahovanja ali dvoumnega opozorila takoj odgovoril pogumno in odločno, je poslej največkrat užival mir in bil kot vernik med soljudmi sprejet. Tudi takih primerov ni malo. Verniku je pri tem lahko v pomoč zavest, da ima na svoji strani našo zakonodajo, še bolj pa živo prepričanje, da ima na svoji strani poleg vesoljne Cerkve tudi Boga. In ne nazadnje tudi vso našo prihodnost.

(Družina, 16-17-1984)

Ali verniki res silijo v Zvezo komunistov ?

Nepričakovano veliko besed je bilo izrečenih ali napisanih zaradi navidez neznatnega dogodka v začetku lanskega decembra, ko je Komisija za statutarna vprašanja pri CK ZKJ zavzela ostro in nepopustljivo stališče do tistih članov ZK, ki so še tako ali drugače ohranjali kak stik s Cerkvijo in vero. Ob tem smo razmišljali mnogi, nekateri očitno nepoklicani. Toda ali je pri nas kdo res čisto nepoklican, da razmišlja o ZKJ ali kakem njenem ukrepu? V družbi in državi kakor tudi v najbolj množični organizaciji Socialistični zvezi ima ZK zajamčeno vodilno vlogo. Zato njena stališča zadevajo tako ali druga-

če vsakega občana. In že Marx je svojčas trdil, da postajajo v družbi misli vladajočega razreda vladajoče misli. Če to z vsemi potrebnimi spremembami prenesemo v naše razmere, bi se vsaj marksisti ne smeli čuditi, če sklepamo, da bo obvezni ateizem vodilne partije postajal vodilna misel.

Vendar pa moramo najprej ugotoviti, da smo pravzaprav v protislovnem položaju. Z ene strani imamo ustavo in ostalo zakonodajo, ki razglašata vero za človekovo zasebno zadevo in temu ustrežno ločitev Cerkve od države. Zato bi pri nas ne smela obstajati nikakršna državna vera, nika-

kršen monopolni nazor. Temu dosledno bi ne smel imeti noben nazor prednostnega položaja. In dejansko obstaja pri nas določen nazorski pluralizem, vendar samo do neke mere. Kajti po drugi strani ista ustava jamči izjemno družbeno in politično vlogo ZKJ, za katero pa vera ali nevera očitno ni stvar osebne izbire njenih članov, ampak strogo obvezen nazor. Tako dobi skupaj z ZK tudi njen ateizem nujno vodilno vlogo in postane kar nekakšna „državna vera“.

To je tisto vprašanje, ki si ga verni že vseskozi postavljamo, ne pa morebitno članstvo vernih v ZKJ. In vendar so se razprave zadnjega časa začele sukati okoli tega nebistvenega vprašanja o možnem vstopu vernih v partijo. S tem je bilo pravo vprašanje zamaglano, pozornost so obrnili v drugo smer in razprava je postala neresna. Verni ne silijo v partijo in noben „teolog“ jih partiji ne vsiljuje. Kot vsaka organizacija ima tudi ona pravico, da določi, kdo lahko postane njen član. Pač pa se sme vernik zamisliti nad njunimi posledicami obveznega ateizma vodilne družbene skupine. To je pravo vprašanje in je praktično, ne samo načelno. Ne vznemirjajo nas samo nedoslednosti v načelih, ampak vsakdanje življenje. Ustrahovanost vernih ljudi, njihovo skrivanje vernosti in občutek drugorazrednosti so otipljiva dejstva, izvirajo pa iz pomanjkanja doslednega nazorskega pluralizma.

Vodilna skupina uveljavlja kot vodilen svoj nazor, ta pa je med drugim tudi ateističen.

Vendar pa sodobno življenje ni več naklonjeno nazorskim monopolom in uradnim veram ali neveram. Zakon sodobnega življenja je enakopravno soočanje različnih mnenj. Poudarjam enakopravno, ne pa s pozicij sile, merjenjem moči in izkoriščanjem družbene premoči. Žal pa je bila prav taka večina dosedanjih razprav o položajih vernih v naši družbi. Kdor se ni strinjal z optimističnimi uradnimi ocenami, je dobil nalepko hujskača, nestrpnega in političnega nasprotnika. Zato ni treba hoditi daleč po zglede strahovanja. Lepljenje etiket in podtikanje nečednih namenov je ena njegovih značilnih oblik. Na mesto dia-logike je stopilo nasilje.

A čeprav članstvo vernih v ZK ni pravo in ne osrednje vprašanje, se kaže tudi ob njem pomuditi. Ne zato, ker bi nas zanimalo, zakaj verniki ne smejo v partijo in tudi ne zato, ker bi hoteli vedeti, zakaj člani partije ne smejo v cerkev. Dejstvo je, da so v partiji tudi verni. Tja so zšli iz različnih nagibov, največkrat pa verjetno zato, ker je bil to pogoj za kakšno večjo ali manjšo uveljavitev. Takih vstopov ne moremo odobravati, ker je pravi vernik pripravljen zaradi svoje vere tudi kaj žrtvovati. A že dejstvo, da so nekateri verni ljudje za ceno svoje doslednosti stopili v partijo, pove dovolj. Pove nam-

reč, da v partijo ne silijo verniki sami in da jih vanjo tudi ne pošiljajo kot trojanske konje teologi, ampak čisto preprosto naše razmere in tisti, ki so jih ustvarili. „Sili“ jih dejstvo, da je rdeča knjižica dostikrat — čeprav ne vedno — pogoj za kakšno „boljše mesto“. To sicer ni nikjer izrečno zapisano, se pa dogaja. A če bi dejansko in praktično obveljalo, da članstvo v ZKJ ni pogoj za nobeno odgovornejše mesto v našem družbenem ali gospodarskem življenju, bi stopali v partijo samo iskreno prepričani marksisti in ateisti.

In potem, ko nam je jasno, kdo „sili“ verne v ZK, vemo, za kaj

si moramo v prvi vrsti vsi prizadevati: ne za to, da bi lahko vsi, tudi verni, postali člani ZK, ampak za to, da bi se naša družba vedno bolj razvijala v pravo in dosledno pluralistično družbo, kje bodo vsi nazori enako spoštovani in se bo lahko vsakdo brez kakršnih koli posledic odločil za svoj nazor, po svoji pameti in po svoji vesti. Ko bo vsak pošten državljan, ki bo pripravljen delovati v skladu z ustavo in demokratično sprejetimi zakoni, imel enake možnosti, da uveljavi tudi svojo družbeno odgovornost, ne bo več razmer, ki bi verne „sile“ v ZK.

(Družina 18-1984)

Ali je vera res samo človekova intimna zadeva?

O intimnem ali zasebnem življenju navadno ne govorimo, kvečjemu med najbolj zaupnimi prijatelji. Že sama beseda „intimen“ (notranji) nam navadno daje misliti, da gre za čustveno življenje, ki ga ne razkazujemo, in sicer iz dveh razlogov: ali nas ga je sram ali pa ga želimo zavarovati pred nespoštljivim in radovednim oprezovanjem. Zaupamo se samo ljudem, ki naših vrednot ne bodo onečaščali oziroma nas bodo razumeli in ne obsojali, če gre za kaj, kar „ni za javnost“. Zato je, razumljivo, intimnost poveza-

na z zasebnostjo. A zasebnost ima tudi slab prizvok. Zasebnika imenujemo človeka, ki mu ni mar za skrbi in težave skupnosti, ampak se briga le za svoje malo osebno ugodje. Zato je postalo zasebnost tudi drugo ime za individualizem in sebičnost.

Že iz teh najbolj preprostih opazanj je razvidno, kako neustrezno označujejo vernost tisti, ki hočejo, da bi bila samo intimna ali zasebna človekova zadeva. Sicer je res, da je v vseh sodobnih družbah vera razglašena za človekovo osebno (ne zasebno) stvar.

To pa nikakor ne pomeni, da jo je treba zapreti v človekovo intimnost in jo temu ustrezno sramožljivo prikrivati, temveč samo da jo je treba prepustiti svobodni izbiri. Država nima pravice nikogar siliti k določeni veri in če si je kdo ne izbere, ne sme zato trpeti nobenih posledic. Govoriti o veri kot „zasebni“ zadevi je torej nesprejemljivo.

Bil pa je čas — trajal je celo tisočletja — ko ni bilo tako. Vera je tako močno posegla v življenje, da je bila nepogrešljiva družbena vez. Zato so tudi obstajale državne vere. Ker pa v sodobnem svetu povezuje ljudi še marsikaj drugega, npr. skupni gospodarski interesi in vedno večja medsebojna odvisnost, je — vsaj v določeni meri — vera osvobodjena svoje nekdanje politične vloge. Tako je lahko stvar osebne odločitve, kar je zanjo velika prednost. Postaja iskrena in pristna, kot ljubezen, ki je tudi ne more nihče nikomur vsiliti. V tem smislu lahko samo pozdravimo načelo, po katerem naj bo vera osebna stvar vsakega občana.

Toda pri nas smo šli dlje, v drugo skrajnost. Nismo samo Cerkve ločili od države in vere od politike (v ožjem pomenu), ampak smo ju tudi izrinili iz javnosti. Javnost pa ni isto kot politika ali država. Ni še tako dolgo, ko smo se delali nevedne in nismo vedeli, da obstajajo na svetu božični in velikonočni prazniki. Kraje s svetniškimi imeni smo preimenovali, filme izrezovali, dialoge z

versko vsebino pa pustili neprevedene. Znamenja ob poteh in na vrhovih gora je jemala noč. Nekatere je motila celo verižica s križcem okoli vratu ali redovna obleka na cesti. Medtem ko ima pravico do javnosti vsak, še tako neokusen sprevod pustnih šem, procesije ne smejo na cesto, da ne „ovirajo prometa“. Do javnosti prek televizije ima pravico kakšna še tako vprašljiva skupina, verski obred pa bi bil seveda nekaj nezaslišanega. Očitno nima nihče nič proti temu, da kakšna založba izda najbolj fantazijsko in zgodovinsko neosnovano knjigo o Jezusu, hudo bi se pa pregrešila, če bi izdala kaj versko primerne. In že verni otroci se v šoli hitro naučijo, da njihova vernost ni za javnost.

Tako stanje se seveda nikakor ne da zagovarjati s sicer upravičenim načelom o ločitvi Cerkve od države. Prav je, da postane vera res osebna stvar in sad osebne, svobodne odločitve. Toda človek je celota in vera ga zajema kot celoto. Potiskanje vernosti v najstrožjo zasebnost in intimnost ne dokazuje svobode neke družbe, ampak nasprotje — pomanjkanje pluralizma in medsebojnega spoštovanja. Tudi verni človek je družbeno bitje. Med njegove bistvene potrebe sodi tudi določeno družbeno priznanje in to na vseh ravneh njegovega življenja. Kadar se sme v javnosti pojaviti z vsem, kar je, je družbeno priznan, potrjen. Če pa česa iz kakršnih koli razlogov javno ne sme poka-

zati, se ga glede tistega začneta prej ali slej lotevati dvom in sram. Kar je sramotno, ne sme v javnost, in kar ne sme v javnost, postane sramotno. Postane nedostojno, manjvredno, neprimerno. In prav to se zaradi omenjenih in še drugih dejstev dogaja z vernostjo v naši družbi. Ker se v široki javnosti skoraj nikoli ne pojavlja in ima strogo določene, rezervatske ograje, jo naš človek praviloma dojema kot družbeno neprimerno. Ni pa verjetno treba posebej dokazovati, da tako stanje povzroča pri posameznih vernikih razdvojenost, duševno nelagodnost in občutek geta. Kar ima za eno največjih vrednot, ni za javnost. Je pa to ozračje nujna in logična posledica nekih dejstev, zato ga lahko spremenijo samo drugačna dejstva, ne pa govorniške izjave ali lepa zakonska določila. Drugače bomo morali domnevati, da je izrivanje vernosti iz javnosti pravzaprav samo

spretna metoda ateizacije, saj je od sramovanja do zatajitve vere le korak. Če pa bo imela vernost pravico javnosti, kot jo ima vsaka druga človeška razsežnost, bo slovenski vernik konkretno doživljal, da ga drugi sprejemajo v celoti in ne samo do neke vnaprej postavljene meje. Ko bo na primer smel javno praznovati svoje praznike, bo vedel, da mu ni treba živeti na dveh ravneh: javni in zasebni. Sicer mora neka zasebnost vedno obstajati. Popolnoma pozunanjeni posameznik ni ideal. Toda to je drugo vprašanje. A če kdo v to neizogibno intimnost tlači tudi vernost, suče kolo zgodovine nazaj v čase, ko so obstajale državne vere. Te so namreč drugim veram in nazorom dopuščale v najboljšem primeru samo životarjenje v zasebnosti, se pravi v skrbno ograjenih rezervatih.

(Družina, 20-1984)

Ali je krščanstvo res idealizem, marksizem pa materializem?

Staro ideološko mnenje, da je vsaka vernost — posebno krščanstvo — idealizem, marksizem pa njegovo nasprotje, to je materializem, je v našem mnenju še vedno živo. Ta krilatica o idealistični naravi vsega, kar ni stoođotno marksistično, se je ponekod že

tako zakoreninila, da so jo sprejeli celo verni in se pač sprijaznili s tem, da so „idealisti“. Toda delitev na „idealiste“ in „materialiste“ še zdaleč ni tako preprosta.

Opravka imamo z izrazoma, ki imata več pomenov. Na hitro in zelo posplošeno bi razlikoval tri

različne pojmovne ravni. Prvič, moralno gledano je idealist človek, ki živi za ideale, se zna žrtvovati in je nesebičen, materialist pa je bolj ali manj uživač, ki mu gre predvsem za materialne gmotne dobrine in njihovo uživanje. V tem pomenu govorimo o „praktičnih materialistih“ in mislimo na sodobne porabnike ali potrošnike, pri čemer pa je jasno, da to nima nobene nujne zveze z materializmom, ki ga uči marksizem. V tem pogledu je lahko kakšen vernik prav tako materialist. Drugič, svetovnonazorsko je materialist človek, ki trdi, da je vse materija in da so tudi človekove duhovne zmožnosti (um, svobodna volja) materialnega izvora. Nasprotniki takega materializma se potem imenujejo spiritualisti, ker poleg snovi ali stvari priznavajo tudi duha in trdijo, da se duhovnost ne da ne zreducirati na tvarnost ali materialnost ne iz nje izpeljati. Toda tudi v tem pogledu marksizem ni tipičen predstavnik takega materializma. Tako imenovani „vulgarni materializem“ ga močno prekaša. Marksistični dialektični materializem ne taji duhovnosti, čeprav jo izvaja iz materije. Vendar to vprašanje za marksizem še zdaleč ni bistveno. Za krščanstvo je spiritualizem sicer pomemben, saj je vera v osebno nesmrtnost dokaj tesno povezana s spiritualizmom, a ne absolutno, ker poznamo poskuse utemeljitve nesmrtnosti brez naslonitve na spiritualizem. Ta je bolj grškega filozofskega izvora in ga niti zgodnja svetopisemska

misel ne pozna. Toda tudi to ne bo osrednjega pomena pri našem razmišljanju. V središču bo tretje pomensko nasprotje, ki stoji tudi za znanim marksističnim pojmom zgodovinskega materializma. Slednji (poenostavljeno) pravi takole: za idealizem se vse v svetu dogaja od zgoraj navzdol, za materializem pa od spodaj navzgor. Za „idealista“ so glavnega pomena nadnaravne sile, za „materialista“ pa naravne, ki jih spoznava, obyladuje in tako z njimi tudi sam upravlja. Čisto konkretno: ker je kristjan idealist, vse pričakuje od Boga, računa na božjo voljo, na božjo Previdnost, zanaša se nanjo in tako stoji pred zgodovino ne močen, bolj ali manj pasiven, trpen gledalec; materialist pa računa samo nase, na svoje sposobnosti in se čuti v celoti odgovornega za svojo osebno usodo in usodo vsega človeštva. Idealizem vodi torej v pasivnost, materializem pa v aktivnost. Zato so lahko graditelji lepše človeške prihodnosti samo materialisti. Tako nekateri celo utemeljujejo, zakaj verni ne morejo postati člani ZK.

Ali pa so stvari res tako preproste? Najprej, kar zadeva verne, je treba pripomniti, da dobro razumljena vera človeka ne oprosti nobene odgovornosti in ga ne odveže nobenega napora. Bog ne bo namesto človeka ničesar naredil. Če pa verni prosi za božjo pomoč, ne misli, da lahko nato udobno sede v naslanjač, ker se bodo zadeve same od sebe uredile „po božji volji“ njemu v prid. V

tem pogledu je govorica nas vernih včasih res zelo pomanjkljiva. Toda jasno je, da niti Jezus niti svetniki niso bili lenuhi. Molili so, a zato niso nič manj, ampak kvečjemu še bolj delali, končno pa dali vse priznanje in vso zahvalo Bogu. Tako nekako kot če bi rekli: 100% je od človeka in 100% od Boga. Božji in človekov delež se ne zamenjmeta kot dve fizikalni sili, ki dajeta silo sestavljenko ali rezultanto. Če je torej idealizem računanje na sile „od zgoraj“ in razveljavlja pomen in potuho prizadevanja „od spodaj“, potem krščanstvo nima s takim idealizmom veliko opraviti, tudi če božje pomoči in Previdnosti ne taji, kajti Bog in človek nista tekmeča in drug drugega ne izpodrivata, ampak sta kvečjemu sodelavca.

A tudi marksisti niso tako čisti materialisti, kot bi na prvi pogled kazalo. Znano je, da Marx ni računal samo na zavzetost in revolucionarno energijo ljudi, ampak verjel, da ima zgodovina nekakšno objektivno smer. Govori o zgodovinskih zakonih in o njihovi „železni nujnosti“. Ljudje lahko zgodovinski razvoj sicer zavirajo ali pospešujejo, ne morejo ga pa radikalno preprečiti. Zgodovina mora prej ali slej pripeljati v stanje, ki ga imenujejo komunistična družba. To sicer v ničemer ne odpravlja potrebe po zavestnem delovanju v tej smeri. Vendar je za marksizem bistveno prav prepričanje, da si komunističnega ideala ne izmišljujemo, ampak je nekako vnaprej dan cilj svetovne

NAMEN APOSTOLSTVA MOLITVE ZA AVGUST

Splošni: Da bi mednarodni evharistični kongres, ki bo l. 1985 v Keniji poglobil pobožnost do evharistije in življenje krščanskih družin.

Misijonski: Za duhovne poklice v Mozambiku.

zgodovine. „Svet ima o svojem cilju nekakšno slutnjo,“ pravi celo mladi Marx, „se pravi od posameznikov na koncu koncev neodvisno smer, ki je ne more zgrešiti.“ Za Marxa torej res ni nič „zgoraj“, je pa zato „spredaj“, in od tam nekako učinkuje že sedaj.

Iz povedanega jasno sledi, da za kristjana ne prihaja vse od zgoraj, za marksista pa človek ne gradi vsega od spodaj navzgor. Tako ju je nemogoče pavšalno in površno označevati ter ločevati kot idealista in materialista. Konkretno je v tem tretjem pomenu kristjan tudi „materialističen“ in marksist tudi „idealističen“. In oba poznata vsak svojo „krivo vero“: kristjan kvietizem (pasivna vdanost v božjo voljo), marksist pa oportunistem (pasivno zanašanje na objektivni razvoj zgodovine). S tem nočem reči, da kljub temu ne obstajajo še pomembne razlike, hočem le pokazati zakaj velja danes togo razločevanje med materialisti in idealisti za vulgarni marksizem.

(Družina 19 — 1984)

Kdaj se Cerkev res vmešava v politiko ?

Iz vsakdanjega izkustva vemo, kako je v življenju vse prepleteno in med seboj povezano. V človeku samem je nemogoče ločiti med razumom, čustvi in voljo. Pri vsakem našem dejanju sodelujejo vse te tri človekove zmožnosti. Človek je celota. Podobno se dogaja v družbenem življenju. Znanost, kultura in gospodarstvo na primer vplivajo drug na drugega, četudi stopi bolj v osredje kdaj eden, drugič pa drugi dejavnik. Tako je tudi z moralo, vero in politiko. Nemogoče jih je čisto ločiti. Na človekovo zunanje delovanje in nastopanje vpliva vse, kar nosi v svoji notranjosti, zato imajo moralna načela in verski nazor tudi svoje politične in družbene sadove. Vera ni samo intimno čustvo ali samo miselni nazor, ampak celotna življenjska drža. In narobe. Velike družbene in politične odločitve odmevajo tudi v verskem življenju prizadetih ljudi. Če se na primer politiki odločijo, da ne bodo spodbujali rodne otrok, se bo to poznalo tudi v moralnem in verskem življenju tistega naroda. Manj bo duhovnih poklicev, več pa bo tudi kršitev moralnih načel, ki urejajo področje spolnosti ali pa narekujejo spoštovanje tudi nerojenega življenja. Življenje je zamotano in razna področja so med seboj tesno povezana.

Če se omejimo samo na povezanost vere, morale in politike in upoštevamo, da imajo verska in moralna stališča vedno tudi politični vpliv in niso združljiva z vsako politično odločitvijo, potem je treba najprej pokazati na razloček med politiko v ožjem in politiko v širšem pomenu besede.

Cerkev se spušča v politiko v ožjem pomenu besede, kadar se povezuje z neko politično stranko ali skupino, se nekritično enači z njenimi cilji, jih teološko in moralno upravičuje in prikazuje kot obvezne za vse kristjane. S tem seveda takoj obsoja privržence drugih političnih mnenj, čeprav bi tudi ta bila združljiva s krščansko vero. Tukaj seveda ni odločilno, ali gre za politično stranko na oblasti ali pa za skupine v opoziciji. Vendar pa je navadno tako, da vladajoča stranka Cerkvi takoj očita, da se vmešava v politiko, če se z njo ne strinja. Če pa jo podpira, ji tega ne zameri, temveč ji je za podporo bolj ali manj hvaležna, čeprav je tudi taka podpora vmešavanje v politiko in klerikalizem. Vendar pa je jasno, da je tako vmešavanje Cerkve v politiko nedopustno. Cerkev ni politična organizacija in nima nobenega političnega poslanstva.

Nekaj drugega pa je s politiko

v širšem pomenu besede, se pravi s tistimi političnimi posledicami, ki bolj ali manj neposredno in nujno sledijo iz raznih človeških nazorov, religij, kulture, izobrazbe. Tudi idejne, kulturne, duhovne sile imajo politični vpliv. To imenujem politiko v širšem pomenu besede. Vanjo pa se Cerkev nujno spušča. Do moralnih in verskih vprašanj ne sme in ne more ostati brezbrizna. Vzemimo za primer sodobno vprašanje miru in razorožitve. To je hkrati moralno in politično vprašanje. Ali sme Cerkev ob njem molčati? In vendar s svojimi stališči nujno posega tudi v politiko. Ali sme Cerkev spregovoriti o urejevanju rojstev, o socialnih krivicah, o človekovih pravicah, ali se sme postaviti na stran krivično obsojenih političnih preganjancev? Gotovo da. Ali sme braniti zapostavljene narodne manjšine? Pri nas se včasih sliši, da je na Koroškem Cerkev pre malo storila za obrambo Slovencev. Zakaj potem nekaterim ni bilo po volji, da so naši škofje dvignili glas v obrambo slovenskega jezika in kulture, ko je tekla razprava o zloglasnih programskih jedrih? Kvečjemu lahko obžalujemo, da je to bilo storjeno dosti pozno. Vendar gre za tako trajno vprašanje, da ni nikoli prepozno.

Predvsem z drugim vatikanskim cerkvenim zborom in po njem je postalo jasno, da Cerkev nima političnega poslanstva. Zato se v politiko v ožjem pomenu besede nima pravice vmešavati. Toda s tem ni odvezana svoje moralne

soodgovornosti za prihodnost človeštva in posameznih narodov. Kadar nastopa z verskih in moralnih stališč, je zaradi medsebojne povezanosti raznih življenjskih področij to delovanje tudi politično, vendar politično v širšem pomenu besede. Seveda je mejo med prvo in drugo politiko nemogoče ostro začrtati. Toda prej ali slej je jasno, da bi Cerkev svoje poslanstvo izdala, če bi se odrekla sleherni javni in glasni besedi, navdihnjeni z evangelijem in krščanskim nazorom, o perečih tegobah svojega časa. Koncil tako zavzetost Cerkve kot ustanove naravnost zahteva. Še bolj pa jo terja čut odgovornosti, ki ga mora imeti za usodo ne samo vsak kristjan, ampak tudi Cerkev kot vidna ustanova. Gotovo deli danes to odgovornost z vsemi ljudmi dobre volje. Kdor ji torej očita voljo do moralnega monopola, naj to dokaže. Voljo do monopola ali nedovoljeno vmešavanje v politiko ji navadno podtikajo le tisti, ki se z njenimi stališči ne strinjajo ali pa ne marajo, da bi se kot moralna avtoriteta pri ljudeh uveljavila, skratka, ker hočejo tak monopol imeti sami. A v današnjem pluralističnem svetu ne more nihče imeti monopola. Pač pa ima Cerkev pravico, da lastna stališča javno pove kot svoj prispevek k enakopravnemu in javnemu razpravljanju o odločilnih vprašanjih svojega časa in prostora.

Med ta vprašanja pa sodi tudi vprašanje vere in nevere. Cerkvi ne more biti vseeno, če se vernost

med ljudmi krepki ali izginja. Ne zato, ker bi ji šlo samo za gmotni obstoj, kot trdijo nekateri o duhovnikih. (V tem podtikanju je toliko cinizma in vulgarnega materializma, da ne zasluži resnega premisleka.) Ob vsem spoštovanju do neverujočih, — ki jim nihče ne more vnaprej odrekati resnicoljubnosti, poštenosti ali kakršne koli druge človeške vrline — je u-

trjevanje krščanske vere prva naloga Cerkve. Izvira iz najglobljega prepričanja vseh kristjanov, da je Gospod Jezus „Pot, Resnica in Življenje“. Zato pa ima Cerkev tudi za moralno — ne politično — dolžnost, da javno zavzame kritična stališča do tistih družbenih in političnih razmer ali ukrepov, ki postavljajo vernosti hude ovire. (Družina 21 — 1984)

Škof Rožman duhovna podoba velike osebnosti na prelomnici časa

Prvi koraki novega škofa

31. julija 1930, je Anton Bonaventura Jeglič prenehal biti škof ljubljanski. Že preje je vložil prošnjo za razrešitev, ki ji je sv. oče ugodil in ga istočasno imenoval za naslovnega nadškofa garelskega. Jeglič je bil takrat star osemdeset let.

Naslednjga dne, 1. avgusta, je nadškof Jeglič odhajal iz Ljubljane. Dr. Rožman je v svojem dnev-

niku ta odhod takole popisal: Tega dneva nihče ne bo pozabil, kdor ga je doživel! Nadškof dr. Jeglič je ob 8h zjutraj maševal v stolnici ob ogromni udeležbi ljudstva in duhovščine. Ob tri četrt na dva najst se je odpeljal na kolodvor — vsi ljubljanski zvonovi so zazvonili — na kolodvoru pa zastopniki oblasti in natrpano ljudi. Nikdar in nikomur ne bi mogel izraziti,

kako mi je bilo pri srcu, ko smo pustili g. nadškofa pri Sv. Jožefu v Celju in se sami vračali nazaj v Ljubljano. — Dr. Rožman je še isto leto zapisal v pastirskem pismu: S strahom sem prevzel škofovsko palico iz rok svojega prednika.

Bili so tedaj časi svetovne gospodarske krize, na temnem obzorju pa so se že kazali obrisi nove velike vojne. Jugoslavija s Slovenijo ni bila izvzeta iz tega splošnega gospodarskega položaja. Brezposelnost je bila velika in kmetje so do vratu tičali v dolgovih. Poleg vsega pa je uvedel kralj Aleksander z državnim udarom 6. januarja 1929. diktaturo, ki je zadušila vsako svobodno politično, prosvetno in, v mnogih primerih, tudi versko delovanje. Prosvetna zveza v Ljubljani je bila zatrta. Telovadna organizacija „Orel“, pri kateri je dr. Rožman sodeloval do svojega škofovskega posvečenja s toliko vnemo kot duhovni vodja, je bila proti koncu l. 1929. razpuščena, ker se ni hotela vdati pritisku, da bi se vključila v „Sokola“, ki je postal edina v državi dovoljena telovadna organizacija in je mladino še naprej vzgajal v protiverskem duhu Tyrševega svobodomiselstva.

V takih razmerah je nastopil dr. Rožman pot vélikega duhovnika. Potoval je po škofiji od župnije do župnije in opravljal kanonične vizitacije in birmal. Pri vizitaciji in birmovanju je obdržal dotedanji red, kakor ga je imel škof Jeglič, ker se je obnesel. Sprejem škofa je bil okoli štirih popoldne.

Po sprejemu, ki je moral biti redno blizu cerkve, je sledil kratek obisk Najsvetejšega. Nato je škof šel v šolo, kjer se je vršila kateheza po vseh razredih. Po obisku v šoli je škof pregledal cerkev, zakristijo in pokopališče, če je bilo okrog cerkve. Ko je bilo to opravljeno, se je v župnijski pisarni vizitacija nadaljevala s pregledom vseh farnih knjig. Večerja je bila ob osmih. Naslednji dan je bil ob devetih slovesen vhod v cerkev, kjer je škof dal slovesen škofovski blagoslov. Takoj nato je sledila škofova pridiga (redno je trajala do tričetrt ure), po pridigi maša, nato opravilo za rajne. Če je bilo birmovanje, je bila birma takoj po maši. Kosilo je bilo ob pol enih, nato je škof zapustil župnijo. Škof Rožman je pri teh obiskih rad spovedoval, da je kot pastir prišel še v tesnejši stik s svojimi ovčicami. Za spovedovanje si je določil tri ure, zjutraj od pol šestih do pol devetih. Čas do slovesnega vhoda v cerkev je potem porabil za pripravo na sv. mašo.

Škof Rožman je mogel samo dvakrat na kanoničnih vizitacijah prepotovati vso ljubljansko škofijo. Po letu 1941. so bili njegovi obiski zelo skrčeni. In vendar je v letih svojega škofovanja v Ljubljani (1930—1944, leta 1945. ni več birmal) podelil zakrament potrditve 125.637 birmancem. Samo Bogu je znano natančno število tistih, ki so po škofu Rožmanu z birmo potrjeni izpričali svojo vero z lastno krvjo.

Medtem ko si je škof Rožman

s toliko gorečnostjo prizadeval, da bi vsa mladina njegove škofije zgodaj našla pot k evharističnemu Jezusu, pa se je državna oblast trudila, da bi mladino zajela v Sokolu kraljevine Jugoslavije in tako dobila vpliv na njeno vzgojo že od ljudske šole naprej. Bilo je neizogibno, da se je med Cerkvijo in državo vnel boj za mladino. Med jugoslovanskimi katoliškimi škofi je v ospredju tega boja stal škof Rožman. Njegova osebna svoboda je visela na nitki in tudi med nami je le malokomu znano, da je bil Rožman februarja 1933. v resni nevarnosti, da ga pripro. Da je s to nevarnostjo računal, priča tudi to, da je za ta primer imenoval nadškofa Jegliča za svojega generalnega vikarja.

Rožmanova borba za mladino ni bila brez uspeha. V dneh 28., 29. in 30. junija 1935. je bila Ljubljana priča veličastnega evharističnega kongresa. Jutro drugega kongresnega dne je bilo posvečeno slovenski šolski mladini. Na Stadionu se je zbralo nekako 30.000 učencev in učenk, dijakov in dijakinj, ki so prisluhnili škofovskemu klicu: „Mladina, bliže k evharističnemu Jezusu!“

Minila so štiri leta. Pa je Ljubljana znova doživela velik kongres, ki je po zunanjem obsegu in blesku le malo zaostajal za evharističnim kongresom leta 1935. To je bil kongres posvečen Kristusu Kralju. Spet je bila v velikem številu prisotna slovenska mladina, spet ji je Rožman govoril in spet mu je mladina odgovorila: „Kličesh

nas, glej, tukaj smo! Ukazuj nam in govori nam, mi poslušamo! Mladina obeh velikih kongresov je bila tako pripravljena na težke čase, ki so prihajali. Rastla je v toplih žarkih evharističnega sonca in zorela v može in žene, ki so Kristusu, svojemu Kralju, po veliki večini ostali zvesti, oni in njihovi otroci — do danes.

Rožman je bil dober govornik. Govoril je vsem stanovom (n. pr. govor na velikem taboru Kmečke zveze 7. avgusta 1938. na Brezjah), do začetka vojne je imel v ljubljanski stolnici vsakoletne postne govore, pa še ob sto in sto drugih priložnostih, ko je blagoslavljal prapore naših verskih in katoliških organizacij ali se udeleževal njihovih jubilejev. Njegove pridige so bile privlačne. Svojim duhovnikom je večkrat naročal, naj se na pridige dobro pripravljajo. Ponavljal je: „Pridiga je naše najmočnejše orožje.“ Seveda pa se je dobro zavedal, da mora imeti vsaka pridiga korenine svojega življenja v govorniku samem. Kdor hoče ljudem podajati živo resnico, jo mora najprej v sebi doživeti.

Še eno stvar moramo dodati o Rožmanu-Slovincu. Kot je neomajno zahteval pravice zase, jih tudi drugim ni kratil. Najlepše se kaže to v škofovem razmerju do Kočvarjev — njegovih ovčic. Beograjska in banovinska vlada sta že kmalu po razpadu Avstro-Ogrske zapovedali, da je treba začeti na kočevskih šolah s slovenskim veroukom. Rožman se je oboji oblasti uprl in izjavil: „Ne bom ubo-

Štiristo let Dalmatinove Biblije

Smo v letu Dalmatinove Biblije, častitljive štiristo let stare prve slovenske biblije, ki je obenem eden naših največjih literarnih in kulturnih spomenikov. Ko jo vzamem v roke, me spominja na obširne Zgodbe Sv. pisma, ki jih je izdajala Družba svetega Mohorja od 1894 do 1912 in ki smo jih prebirali pred vojno. Ko naj bi po zadnjem koncilu biblija postala splošna duhovna hrana, bomo to hrano bolj cenili, če bomo vedeli, koliko so zanjo naredili tudi duhovni in literarni delavci slovenske reformacije. Res, na Slovenskem reformacija ni uspela in na splošno ni bilo delo luteranstva med ljudstvom pozitivno, vendar je tukaj področje pisane besede izjema. Dalmatino-

.....
gal, ker je treba Boga bolj poslušati kot ljudi, temveč vsem duhovnikom na Kočevskem bom ponovno zabičal, da morajo otroke učiti krščanski nauk samo nemško. Tam, kjer se doma nemško govori in nemško moli, tam mora biti tudi nemški verouk v šoli!“ Kočevarji so se ob smrti dr. Rožmana nanj v svojem glasilu Gottscher Zeitung spomnili z več toplimi članki.

(Povzeto po Kolaričevi knjigi)

va Biblija je brez dvoma občudovanja vredno delo. Izšla je dobrih trideset let po tem, ko je Trubar izdal prvo slovensko tiskano knjigo. Po letu 1602 so Biblijo s papeževim dovoljenjem rabili tudi katoliški duhovniki in je bil Dalmatinov tekst podlaga za poznejše slovenske prevode (Jurij Japelj, A. Wolf). Naslov in letnica monumentalne knjige je BIBLIA, TV IE, VSE SVETV PISMV, STARIGA inu Noviga Testamenta, Slovenski, tolmazhena, skusi IVRIA DALMATINA. Wittemberg 1584.

Na začetku ima knjiga osem strani nemškega posvetila, ki začinja s pozdravom deželnim stanovom: „Blagorodnim, plemenitim, hrabrim, poštenim, razboritim, častitim in modrim gospodom, grofom, baronom, vitezom, plemičem, meščanom in vsem vernim kristjanom, ki prebivajo v kneževinah štajerski, Koroški in Kranjski z vključenimi gospodstvi Slovenske marke, Metlike, Istre in Krasa.“ Ta in naslednji zanimivi odstavek citiram po prevodu Mirka Rupla: „Slovenski jezik, ki je običajen v teh deželah, se niti ni pisal niti spravljal na papir, a to ne morda pred sto in več, ampak še pred kakimi tride-

setimi leti. Mnogi ljudje so tudi menili, da se ta jezik zaradi svoje posebne v drugih jezikih težke izgovorjave nekaterih besed ne bi dal prav spraviti v pero in tiskati z latinskimi črkami, še manj pa, da bi se v njem mogla prevesti vsa biblija. In to je tembolj obžalovati, ker ni slovanski jezik skrit v kakem kotu, ampak je danes v razmahu po mogočih in mnogih kraljevinah, čeprav razdeljen v nekaj dialektov; kajti danes govore slovanski jezik ne samo tisti, ki prebivajo na vsem Kranjskem, Spodnještajerskem, Koroškem in sosednjih deželah, kakor na Hrvaškem, v Dalmaciji in Slovenski marki, na Krasu, v Metliki in v Istri, ampak Čehi, Poljaki, Rusi, Ukrajinci, Bošnjaki, Vlahi in skoraj večji del ljudstev, ki jih je naš dedni sovražnik Turek siloma odtrgal od krščanstva.“ — Na koncu tega posvetila in predgovora stoji: Datum Wittemberg am Newen Jarstag des eingeunden M.D.LXXXIII. Jars E. G. H. und G. Untertheniger gehorsamer Kirchendiener / M. Georgius Dalmatinus.

Nemškemu posvetilu sledi obširen slovenski predgovor — GMAIN PREDGUVOR ZHES VSO SVETO BIBLIO — v katerem povzema Dalmatin razlike med katoliško in reformirano vero in se razpisuje v smislu Lutrovih verskih nauk. Prav zaradi tega predgovora katoliški duhovniki pozneje niso mogli pustiti knjigo med ljudstvo. In pa

zaradi številnih opomb ob strani teksta in v tekstu med enim in drugim poglavjem, pisanih v protestantskem duhu. Ob primeru Mat. 24 se približajmo nekoliko bibličnemu jeziku, pa tudi tisti strupeni kritiki, ki je bila znamenje versko prevratne dobe:

„Tedaj aku gdu k'vam porezhe: Pole, (glejte) letukaj je Cristus, ali letamkaj, taku némate verovati. Sakaj falsh Cristusi, inu falsh Preroki bodo gori vstajali, inu velike Zajhne inu zhudessa delali, taku, da bi v'smoto sape-lani bily (kadar bi mogozhe bilu) tudi ty isvoleni. Pole, jest sim vam tu poprej povédal. Satu kadar k'vam porekó: Pole, on je v' Puszhavi: nehodite vunkaj. Pole, on je v'Hramu, taku neveruj-te.“ — Temu odstavku je dodana med tekstom opomba v drobnejšem tisku: „Pole, letukaj tu se ty mej sabo resdileni Minishki ordni, kateri en dober leben u'vunanyh rizheh s'delli yszheo, inu Ludy nikar na samiga praviga Cristusa nevishajo, temuzh na svoje Menishtvu, molitve inu terd leben. Suseb pak so sdaj ty Hrami ali Kamre ty Kloshtri. Pushzhave so ty Papeshki Boshji poti, inu S'tiffte, ker vuzhe de bi Zhlovik per eni Cerqvi vezh od-pustka imel kakor per tej drugi.“

Dandanes nas zanima predvsem literarno in kulturno delo, ki ga je Dalmatin opravil v desetih letih — brez slovarjev in s pomanjkljivim znanjem posebno hebrejskega jezika. Vedeti mo-

ramo, da mu je bil kot odločnemu protestantu poglavitni vir Lutrov nemški prevod biblije, da pa je kot humanist tudi z največjo vnemo skrbel za svoj domači slovenski jezikovni izraz.

Bilo je proti koncu srednjega veka, v dobi renesanse — prero- da, v času, ko so se družbene, gospodarske, kulturne in verske razmere v temeljih spreminjale. Prerod, ki je časovno opredeljen med 14. in 15. stoletje, je v nekem pogledu vrh srednjega veka, obenem pa začetek novega. V ta širši pojem preroda spada humanizem kot dejavnost človekovega duha; humanisti so bili filozofi, esteti, gramatiki, filologi, odkrivali so grško in rimsko antiko, vendar pa so se istočasno razvijale tudi izkustvene znanosti — astronomija, naravoslovje, zemljepis. In vse to je sovpadalo z odkritji in letnicami dalekosežnih dogodkov: izum tiskarstva (1443), padeč Carigrada, konec Bizantinskega imperija in emigracija grških znanstvenikov na zahod (1453), izum kompasa in odkritje Amerike (1492), Lutrov protest (1517). Ob vsem tem razvoju in odkritjih je upadalo zaupanje v miselnost in znanost srednjega veka. Omajana je bila avtoriteta in razrahljano cerkveno življenje, ljudstvo nevedno, s pomanjkljivo versko vzgojo. Pojavilo se je tudi meščanstvo, ki je z blagovno denarnim gospodarstvom uničevalo staro naturalno gospodarstvo. Na družbenem področju je rimsko pravo izpod-

rinilo srednjeveški pravni red, v katerem je bil kmečki stan imovit in cenjen. Nov pravni sistem je uvedel podložništvo in tlačanstvo, po mnogih deželah celo suženjstvo. Nezadovoljnost se je kazala v kmetijskih uporih, ki so se pojavljali v 16. in 17. stoletju in poleg turških navalov povzročali materialno in duhovno krizo, pri nas in po drugih deželah, predvsem nemških.

V teh razmerah je sprožil cerkveno reformacijo Martin Luter, avguštinec, protidogmatski duh, sovražnik sholastike, poln čustvene impulzivnosti. Leta 1517 je nabil na vrata grajske cerkve v Wittenbergu svojih 95 tez: zavr- gel avtoriteto Rima in v glavnem je šlo za trditev, da papež nima pravice razdeljevati odpustke in ne odpuščati grehe. Človek doseže blaženost le po veri, ki se ne opira na razum — „dovolj mi je božja beseda in ne zanima me, kako se sklada z razumom, kajti v božjih rečeh je ta slep“. Liturgični jezik naj bo vsakomur razumljiv; vsak vernik naj bere božjo besedo, sveto pismo. Otdo moremo razumeti silno literarno dejavnost Lutra — nad tristo del — pa tudi književno delo slovenskih protestantskih piscev, med katerimi je poleg Trubarja Dalmatin najimenitnejši. Luter je s prevodom svetega pisma (1522 1534) postavil temelj modernemu nemškemu jeziku in Dalmatinova Biblija ima že skoraj od početka daleko bolj kot teološko, važno literarno mesto v slovenski zgo-

dovini. Vendar pa drži, da je Lutrov nastop preprečil razvoj renesanse v nemških deželah in ko se je drugod razcvetela osvoboditev duhovnih sil, se utrjeval smisel za lepoto in napredek v splošni kulturi, je morala Nemčija čakati še vsaj dvesto let, da se je z romantičnim Sturm und Drangom pojavilo podobno gibanje.

Slovenske dežele je zajelo protestantsko reformno gibanje kakih deset let po Lutrovem nastopu; oprijeli so se ga predvsem meščanski in plemiški sloji in priseljeni nemški trgovci ter obrtniki. Kmečko in delovno ljudstvo ga v glavnem ni sprejelo; ni ga zajela namreč številna tiskana latinska in nemška propaganda. Največjo oporo je našlo novo versko gibanje pri deželnih stanovih, ki so računali, da se bodo z „osvoboditvijo“ — eno od osnovnih Lutrovih postavk — okoristili duhovno in materialno. V slovenski Cerkvi se je pojavil duh verskega prevrata najprej v Trstu (1523), kjer je bil škof Bonomo naklonjen novim naukom preko idej Erazma Rotterdamskega. Pod vplivom Bonoma se je približal reformaciji tudi Primož Trubar. — V Ljubljani je začel razširjati Lutrov nauk Matija Klombner, ki je bil od leta 1529 v službi pri deželnih stanovih. Tudi škof Kacijanar je bil že na pol protestant. Dovzetni za versko reformo so bili Štajerci. V celjski grofiji je začel delovati že okrog leta 1527 Primož Tru-

bar, nastavljen 1530. kot vikar v Laškem in nato kaplan v Celju.

Pomanjkanje cerkvenega slovstva je bilo eden važnih vzrokov žalostnega verskega življenja v tisti dobi. Potreba po liturgičnih besedilih v ljudskem jeziku je postajala pereča ne samo v verskem, ampak v splošnem kulturnem življenju, saj je bila Cerkev v tistih stoletjih še vedno poklicana med prvimi, da se zavzame za jezik in ga dvigne na raven književnosti. In to so protestanti v svoji reformatorski vnemi storili. Seveda, odločilno je pri tem pomagal izum in nagla izpopolnitev tiskarstva.

Ko je prišel Primož Trubar na Nemško leta 1548 in ko se je dokončno odločil za avgsburško versko izpoved, je začel svoje pionirsko književno delo, najplodovitejše med našimi luteranci, čeprav vedno podrejeno skrbi za pridobivanje ljudstva za novo vero. To je imel Trubar pred očmi, ko je v vrhuncih reformatorske dejavnosti izdal leta 1550 prvo slovensko tiskano knjigo **Catechismus In der Windischenn Sprach** in hkrati z njo droben **Abecedarium**. S tem je postal Trubar ne samo ustanovitelj protestantskega slovstva, ampak tudi utemeljitelj slovenskega knjižnega jezika. Čeprav je bila njegova velika želja prevesti in izdati celotno sveto pismo neizpolnljiva, pač zaradi starosti ali drugega dela (npr. **Cerkovna Ordninga**, 1564, poleg Dalmatinove Biblije najpomembnejša knjiga slovenske re-

formacije), si je Trubar vendar pridobil zasluge prvega prevajalca svetega pisma — z denarno pomočjo plemstva in z nasveti izobraženega humanista in nekdanjega koprškega škofa, Petra Pavla Vergerija, je po Lutrovem zgledu oskrbel in izdal prevod **Novega testamenta**, ki je izhajal v presledkih od 1557 do 1577. S tem je postavil temelj za poznejše veliko delo Jurija Dalmatina. Še ena zasluga: za svoje delo je Trubar priredil črkopis, ki je ostal — po Kreljevi ureditvi — v rabi dolgo v devetnajsto stoletje; to so bili začetki slovenskega pravopisa, čeprav na doslednost in lepoto jezika kot takega Trubar ni posebno pazil. Za črkopis je pod vplivom Vergerija zamenjal gotico svojih prvih dveh knjig z latinico. Nemško razliko med dolgim in kratkim s je uporabil za glas s in z; med drugim je namesto nemškega ch uvedel znak h, ustvaril je sh (s, z — z dolgim ali kratkim s) in zh (č); za črko c je pisal z. Velika novost Dalmatinove Biblije pa je bila vpekljava črke j, ki jo je Trubar pisal še vedno kot i ali y.

Pri svojem prevodu si je Trubar pomagal predvsem z Lutrovim nemškim prevodom; in ker je, kot rečeno, uvidel, da ne bo kos celotni bibliji, je izbral za to važno nalogo novega kandidata — mladega študenta Jurija Dalmatina, ki mu ga je priporočil Adam Bohorič, magister filozofije v Krškem, kjer je okoli leta 1551. ustanovil učni in vz-

gojni zavod. Govoreč o Dalmatinovi Bibliji ne moremo mimo Bohoriča, saj je bil on tisti, ki je mladega prevajalca uspešno uvedel v novi pravopis in sploh je redno dobival v pregled njegove rokopise. Bohorič je študiral v Wittenbergu pri znanem humanistu Filipu Melanchthonu, Lutrovem nasledniku in avtorju avgsburške veroizpovedi. Na podlagi Trubarjevega dela in Kreljevih pravopisnih reform je dokončno uredil slovenski pravopis in sestavil slovnico, po kateri se naj bi ravnali bodoči prevajalci biblije. *Arcticae horulae* (Zimske urice), temelj vsem poznejšim slovnicom do Pohlina, so izšle isto leto kot Dalmatinova Biblija.

Jurij Dalmatin je bil Bohoričev rojak, doma iz Krškega, rojen okrog leta 1547. Po priimku moremo sklepati, da izvira njegov rod iz Dalmacije. Šolal se je pri Bohoriču v Krškem, nato pa je končal enoletno latinsko šolo v Bebenhausenu na Württembergem (1566), uživajoč podporo deželnih stanov, ki sta mu jo posredovala Trubar in Krelj. Od tu je šel na vseučilišče v Tübingen, kjer je študiral bogoslovje in filozofijo; pri tem ni zanemarljal vaje v slovenskem pisanju, saj je imel leta 1572, ko je prišel v Ljubljano za pridigarja, prevedene že prve Mojzesove knjige. Dalmatin si je ob Trubarjevem zgledu in njegovih napotkih že zgodaj postavil prevod celotnega svetega pisma za svoj življenjski cilj. Njegova veroizpovedna us-

merjenost je bila jasna: v Tübingenu je izdal latinsko tezo „Disputacija o katoliški Cerkvi in katoličanih“, v kateri je dokazoval, da je luteranska vera edino prava in celo edino „katoliška“. Od leta 1574 do 1585 je oskrboval protestantsko cerkveno občino v Begunjah na Gorenjskem — kolikor je pač ob intenzivnem prevajalskem delu mogel. Nato je bil župnik v Škocjanu pri Turjaku, čeprav je spet povečini ostajal v Ljubljani, kot pridigar.

Prvič se je predstavil Dalmatin z natisnjenim slovenskim besedilom v Trubarjevi pesmarici leta 1567, kjer je prispeval „Eno srčno molitov zuper Turke“ — pesem, prevedeno po nemškem izvirniku. Pozneje je sodeloval še z novimi prispevki, a v glavnem je bilo vse njegovo delo usmerjeno v prevajanje svetih knjig. Tako je leta 1575 izšel njegov prevod Sirahove knjige v novoustanovljeni tiskarni Janeza Mandelca v Ljubljani. Med prevajanjem je izdal leta 1576 tudi **Pasijon**, povzetek Kristusovega trpljenja po štirih evangelistih, ob katerem je zložil in natisnil lastno obširno pesem o trpljenju.

Prevod biblije je končal Dalmatin leta 1578. Kot nekak uvod v to pionirsko delo je istega leta objavil pri Mandelcu pet Mojze-sovih knjig — pentatevh — **Biblije, tu je, vsiga svetiga pisma prvi dejl**. Knjiga, v lepi opremi, je bila namenjena tudi Hrvatom, kajti v ta namen je dodan na koncu kratek besednjak — Regi-

ster — v katerem so nekatere kranjske besede raztolmačene s hrvaškimi. Tudi celotna Biblija ima na koncu 13 strani Registra „Nekaterih besed, katere, Crajn-ski, Coroshki, Slovenski ali Bes-jazhki, Hervazki, Dalmatinski, I-strianski, ali Crashki, se druga-zhi govoré“. S prednatisom Moj-zesovih knjig je hotel Dalmatin vzbuditi zanimanje deželnih stanov za natis celotne biblije. Ven-dar je bila za to potrebna širša akcija in Dalmatin je končno tu-di dosegel, da so se Kranjci, Šta-jerci in Korošci dogovorili, da bodo knjigo skupno izdali. Ta združitev v istem cilju je važno dejstvo v zgodovini slovenske na-rodne zavesti. A leta čakanja in predpriprav, dopisovanja sem in tja in raznih zapletljajev, so bila dolga. Šele konec 1580. je avtor-ju uspelo, da se je nato avgusta 1581. sestala revizijska komisija v Ljubljani, kjer so se zbrali naj-pomembnejši protestantski teolo-gi Kranjske, Koroške in Štajer-ske; predsedoval jim je graški superintendent Jeremija Homber-ger, od laikov je sodeloval rektor stanovske šole Adam Bohorič, v komisijo je prihajal z nekaterimi deželnimi odborniki tudi ljubljans-ki župan Lenart Hren. V komi-siji se je govorilo najprej o jeziku in pravopisnih načelih, tu je imel glavno besedo Bohorič; teo-logi — med njimi nekateri ni-ti niso znali slovensko (graški Homberger, tudi ljubljanski su-perintendent Krištof Spinder) — so gledali predvsem na to, da se

je prevod ujemal z Lutrovim besedilom. Kaligraf Savinec je rokopis prepisoval na čisto. In tako je po dveh mesecih dela, oktobra 1581. komisija prevod avtorizirala. Vse te priprave niso mogle ostati skrite nadvojvodu Karlu, ki je takoj odločno prepovedal tiskanje biblije in tudi pregnal tiskarja Mandelca, ki se je pripravljal za natis in že izdelal poskusni list. Dalmatin se je obrnil na drugega založnika — Samuela Selfischa, knjigarnarja v Wittenbergu, in od njega dobil predračun: 1600 goldinarjev za 1500 izvodov. Ponudba je bila sprejemljiva in deželni stanovi so se odločili zanjo. Knjiga, ki obsega 760 listov v velikem 4o formatu, je bila natisnjena v tiskarni dedičev Hansa Kraffta. Staviti so jo začeli 28. maja 1583. Delo je šlo hitro od rok, od avgusta naprej je pomagala tudi tiskarna Zaharije Lehmanna. V dobrih petih mesecih, 9. novembra 1583, je bila biblija natisnjena in do konca leta so wittenberški knjigovezi pripravili nekaj nad 500 izvodov, od teh 50 posebno razkošno, v rdeče, belo in črno usnje vezanih z zlato obrezo. — Knjigo tudi sicer krasijo številni lesorezi (222), ki že kažejo nov, renesančni okus.

Po novem letu so začeli z dovažanjem Biblije v slovenske dežele. Tu je bilo treba silno paziti, da oblasti niso zaplenile dragoceni tovor. Knjige so prihajale navadno v sodih in v zabojih pod lažnimi oznakami, pošiljali so jih

kot razno trgovsko blago. Trajalo je skoraj dve leti, da je prišla celotna naklada na Slovensko, kjer so prevzeli štajerski deželni stanovi 330, koroški 300 in kranjski 870 izvodov. Dalmatin je s svojimi sodelavci odpotoval iz Wittenberga na Silvestrovo 1583 in prišel preko Ljubelja v Ljubljano 8. februarja 1584. Tu je skupno z Bohoričem podal poročilo deželnim stanovom o tisku in stroških Biblije, ki so znašali skupaj okrog 8000 goldinarjev, kar ni bila majhna vsota. Knjige so se prodajale vezan izvod po 4 goldinarje in 30 krajcarjev, nevezan izvod po en goldinar manj. V Ljubljani je skrbel za zalogo knjig Adam Bohorič. Jurij Dalmatin, ki je ob skromnih gmotnih razmerah literarno sicer še delal, je kmalu po svojem življenjskem uspehu umrl, razmeroma mlad, v Ljubljani, 31. avgusta 1589.

Preden se poslovimo od te imenitne Biblije, ki slavi letos svojo štiristoletnico — v Sloveniji in po svetu je ohranjenih 66 izvodov — si izpišimo tisti lepi odstavek iz evangelija sv. Janeza:

Potle se je Iesus supet perkasal poleg Tiberiaskiga Morja. On se je pak letaku perkasal: So bily vkupe, Simon Petrus, inu Tomas, kateri je imenovan Dvojzhizh, inu Natanael od Galilejske Kane, inu Zebeodeovi synovi, inu druga dva njegova Iogra. Simon Petrus rezhe k'nym: Iest hozhem pojti Ribe lovit. Ony so djali k'njemu: Tako hozhemo my stabo pojtit. Inu ony so shli vunkaj, inu

so sdajci v'Zholn stopili, inu toisto nuzh neso ony nishter vluvili. Kadar je pak vshe jutru bilu, je Iesus stal per kraju, ali Iogri, neso vejđili, da je on Iesus bil. Iesus rezhe k'nym: Otroci, imate li kaj jesti? Ony so njemu odgovorili: Nemamo. On je pak rekel k'nym. Versite mresho na desno stran Zholna, taku bote nashli. Natu so ony vergli, inu neso mogli vezh vlejzhi, tulikajn je teh Rib bilu. Tedaj je rekal ta Iogar, kateriga je Iesus lubil, h' Petru: Tu je GOSPVD. Kadar je Simon Petrus saslshal, de je GOSPVD bil, je on svojo Robazho okuli sebe opassal, sakaj on je bil nag, inu se je vergal v' Morje. Ty drugi Iogri pak so v' Zholnizhu prishli, sakaj ony neso bily delezh od kraja, temuzh okuli dvejstu komulzeu, inu so vlejkli to mresho s'ribami.

Kadar so ony vshe bily stopili na suhu, so vidili sherjavizo polosheno, inu ribe verhu, inu kruh. Iesus je rekal k'nym: Pernessite sem od teh rib, katere ste sdaj vluvili. Simon Petrus je noter stopil, inu je to mresho vlejkel na suhu, polno velikih rib, stu inu try inu petdeset. Inu najsi jih je tulikajn bilu, taku se viner nej mresha restergala. Iesus je rekal k'nym: Pojdite, inu kosite. Obeden pak teh Iogrou, nej smel njega vprashati, Gdu si ti? Sakaj ony so vejđili, de je on GOSPVD bil. Tedaj pride Iesus, inu vsame ta Kruh, inu ga nym da, raunu taku tudi Ribo. Tu je vshe tretyzh, de se je Iesus svo-

im Iogrom prikazal, potehmal kadar je bil od smerti gori vstal.

Kadar so vshe bily odkossili, je Iesus djal k'Simonu Petru, Simon Ioanna, je li lubish mene vezh kakor lety? On je djal k'njemu: Ia, GOSPVD, ti vejsh, de jest tebe lubim. On rezhe k'njemu: Passi moja Iagneta. On je pak druguzh djal k'njemu: Simon Ioanna, jeli lubish mene? On je djal k'temu: Ia GOSPVD, ti vejsh, da jest tebe lubim. On rezhe k'njemu: Passi moje Ouce. On je tretyzh djal k'njemu: Simon Ioanna, jeli mene lubish? Petrus je shalosten postal, de je on tretyzh k'njemu djal, je li lubish mene, inu je djal k'njemu: GOSPVD, ti vse rizhy vejsh, ti vejsh, de jest tebe lubim. Iesus je rekel k'njemu: Passi moje Ouce. Risnizhnu, risnizhnu jest tebi povem, Dokler si ti mlajshi bil, si se sam opassoval, inu si shal kamer si hotil: Ampak kadar bosh star, taku bosh tvoje roke iste goval, inu en drugi bo tebe opassoval, inu te popelá, kamer ti nebosh hotil. Letu je on pak djal, de bi pomejnil, s' kakovo smertjo on bo Boga zhastil.

Znanost in vera

Od 9. do 12. maja je bil v Ljubljani mednarodni, meddisciplinarni in medkonfesionalni pogovor na temo „Znanost in vera“, ki sta ga organizirala Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani in rimsko Tajništvo za neverujoče. Predsedovala sta temu pogovoru prof. dr. Janez Milčinski, predsednik SAZU, in nadškof Paul Poupard, predstojnik Tajništva za neverujoče v Rimu. Pogovora se je udeležilo približno 80 znanstvenikov iz 8 držav. Prvi dan se ga je udeležil tudi dunajski nadškof kardinal Franz König, naslednje dni tudi apostolski pronuncij Cecchini. 11. maja je nadškof Šuštar za udeležence priredil sprejem v nadškofijskem domu, kjer se je zahvalil vsem, ki so ta koristni pogovor pripravljali in izvedli.

Med drugim je nadškof Šuštar povedal tudi tole:

„Vesel sem, da je mednarodni, meddisciplinarni in medkonfesionalni kolokvij o znanosti in veri ravno v Ljubljani. Za to pogumno odločitev in dolgo in temeljito pripravo se tudi v svojem imenu najlepše zahvaljujem Slovenski akademiji znanosti in umetnosti in njenemu predsedniku prof. Janezu Milčinskemu ter rimskemu Tajništvu za neverujoče in njenemu predsedniku nadškofu msgr. Paulu Poupardu. Zahvalo za pripravo in sodelovanje izrekam tudi ljubljanski Teološki fakulteti

in posebno še njenemu nekdanjemu profesorju Francu Rodetu, sedaj podtajniku v Tajništvu za neverujoče v Rimu.

Ljubljansko srečanje ima naslov kolokvij — pogovor. Ni to pogovor med znanostjo in vero, ampak med ljudmi, verujočimi in neverujočimi, o znanosti in veri. Za vsakega človeka in za vse ljudi sta znanje in verovanje, znanost in vera na ta ali oni način, v tej ali oni obliki, s temi ali onimi predznaki sestavni del njihovega duhovnega življenja. Da se moremo o tem med seboj pogovarjati, nam odkriva, da je med nami kljub vsem razlikam marsikaj skupnega. Sicer bi pogovor ne bil mogoč. Judovski filozof Martin Buber je pred leti izdal knjigo z naslovom Dialogisches Leben — Dialogično življenje. Človekovo življenje, če hoče biti zares človeka vredno, je možno le v dialogu, v pogovoru, kot kot to močno poudarja naš filozof in psiholog prof. A. Trstenjak. Pogovor je znamenje človekovega notranjega bogastva, a tudi njegove omejenosti in potrebe nenehnega dopolnjevanja ter znamenje pravega duhovnega življenja. Pogovor je vedno spodbuda za skupno pot naprej. Na tej poti pa so odločilnega pomena odprtost, medsebojno razumevanje in spoštovanje, dobrohotnost in iskreno

iskanje resnice. Po besedah 2. vatikanskega cerkvenega zbora v izjavi o verski svobodi pa resnica ljudi ne sili k priznavanju drugače kakor z močjo resnice same, ki blago in hkrati krepko prodira v duhove.

Za naš kolokvij je značilen trojni „med-“: je med-narodni, med-disciplinarni in med-konfesionalni kolokvij. Kar sicer ljudi loči in jih v življenju med seboj odtuja in celo razdvaja, želimo v pogovoru premagati, tako da meje in razlike postanejo zamenjava skupnega iskanja in zblíževanja. V majhnem narodu, v kraju, kjer se stikata sever in jug, vzhod in zahod, kjer se srečavajo tri kulture: slovanska, romanska in

germanska, kjer živimo kristjani različnih veroizpovedi skupaj z neverujočimi, se še bolj živo zavedamo, kako nam je potreben odkrit pogovor. Moja iskrena želja je, da bi tak pogovor nadaljevali, tudi ko bo kolokvij v Ljubljani končan, da bi ga nadaljevali pri nas in drugod in da bi bil pogovor povsod znamenje svobodnega in enakopravnega človeka in njegove plemenitosti, njegove odprtosti do drugih, njegovega notranjega bogastva in skupnega odkrivanja resnice in prizadevanja za mir ter za vedno lepšo prihodnost prek vseh meja, pa naj gre za verne ali neverujoče ali za različne veroizpovedi, narode in jezike.“

NOVA KNJIGA

„Vojna in revolucija“

Pod tem naslovom je izšel v Buenos Airesu roman v štirih delih (708 strani), ki ga je napisal Frank Bükvič in izdala Slovenska kulturna akcija kot svoje 116. izdanje.

Delo hoče prikazati razmere na Slovenskem med drugo svetovno vojno, zajame pa tudi nekatera dogajanja pred začetkom vojne in po njenem koncu. S širokim prijemom osvetljuje naprežanja nacistične propagande v severovzhodnih predelih Slovenije in novačenje v hitlerjanske organizacije, pa komunistične vabe, naklepanja in grupiranje. V romanu smo lahko priče dogodkom po tuji

zasedbi, ki so pripravljali poznejše množične nastope, atentatom in zahrbtnim osebnim napadom. Spremljamo ustanavljanje OF po naklepih komunistične partije, pri čemer so soudeleženi krščanski socialisti in zaslepljeni narodnjaki, in začetke partizanstva, najprej s skrivaštvom, pozneje odpadništvom in postopnim prevzemanjem vodstva po komunistih, z očitnim namenom, da se razpali socialna revolucija. Doživljamo okupatorjeva grozodejstva, mučenja, pobijanje talcev, požiganja vasi in uničevanje njih prebivalcev. Dramatično so popisani boji med tujci in do-

mačini in ne manjka niti lova na Jude in njihovega konca v plinski celi. Prikazan je ob koncu vojne umik nacistov in prihod sovjetov, prevzem oblasti po komunistih, maščevanje nad nasprotniki, popisan pa tudi umik domobrancev, njih vračanje in mučeništvo. Končno prisostvujemo razrednemu čiščenju in krvavemu obračunavanju med prevzemniki nove oblasti, posebej ob ločitvi od Kominforma. Zajem dogajanj je torej širok, hoče biti vseobsežen, saj vsebuje tudi pojave pravih nacističnih udinjancev, odisejo slovenskih študentov na nemških univerzah, družinske tragedije zaradi različnih političnih orientacij in celo strastne splete med ljudmi, ki si sicer stojijo na nasprotnih bregovih. Gre torej za mnogotero, vablivo snov in delo bravca res močno pritegne.

Ni tu mesto za literarno oceno romana, o sočnosti jezika, živosti dialoga, prisotnosti oseb in verjetnosti situacij. Ni pa vendar odveč izraziti pomisleke glede na zgodovinsko resničnost. Pisatelj je hotel postaviti pod opazovanje vso Slovenijo, a je med branjem ves čas čutiti, da smo v njegovem rodnem Prekmurju. Da je zajel manj obdelano krajevno področje, mu je šteti v zaslugo, vendar njegova slika ni podoba dogajanj na celotnem slovenskem ozemlju in v vseh plasteh javnega življenja. Izstopajoče osebnosti so udinjane v nacistični ali komunistični skrajnosti ali so njihovi priveski. Sem štejejo narodno zavedni elementi, pridruženi skupnemu odporniškemu gibanju, ki so ga zasnovali in vodili komuni-

sti. Nekomunistični, narodno čuteči „klerikalci“ so nezanimivi, prisotni sicer, a ne nastopajo, niti kot žrtve ne, saj se ne omenja noben atentat na slovenske nekomuniste in tako ne izvemo, zakaj sploh so nastopili „beli“. Ti so prikazani kot nosivci dvomnega idealizma, če ne tudi kot resnični kolaboracionisti. Od okupatorjev v delu spoznamo samo Nemce, medtem ko o razmerah pod italijansko okupacijo ne dobimo slike. Duhovniki, ki nastopajo v romanu, so povečini naivni ljudje, šibki značaji, o katerih se govori skoraj zasmehljivo. Moti tudi prepogosto vrivanje omemb in prizorov, ki zadevajo nižjo naravo, in to z naturalističnim prijemom.

S temi rezervami je vendar delu priznati veliko pomembnost. Ob poplavi literature, ki prikazuje vojni čas po režimskih smernicah v črno-beli tehniki, smo spet dobili obširno delo, ki ne poje slave tistim, ki so si s silo prigrabili oblast. Posebej je naglasiti pisateljevo zaslugo, da je zbral razloge in nagibe, po katerih se je slovenski človek v tistih časih na vseh straneh odločal in ki tudi bravcem odstirajo vidike, s katerih lahko sami prav ocenjujejo tedanje odločitve. Želeti je, da pisatelj s popolnejšo dokumentiranostjo obdela tudi razmere v tistih predelih Slovenije, v katerih se je revolucija najbolj razplamtela in izzvala državljansko vojno. Pisateljska moč, ki jo je izkazal v romanu „Vojna in revolucija“, ga za to brez dvoma usposablja.

B. F.

Za mladino za mladino

Ne sprašuj, kdo je ustvaril Boga

Naš župnik nam pogosto govori, naj se ne prepiramo s tistimi, ki ne verujejo v Boga in ne hodijo v cerkev. Prepir ne vodi nikamor. Toda mi se kljub temu večkrat prepiramo. Zdi se mi pa, da ima naš župnik prav. Tisti naš prepir je res pravi prepir. Vsak trdi svoje in se tega trmasto drži.

Tako smo nekega dne začeli debato o Bogu. Mira je izjavila, da Boga ni, ker so se ljudje razvili iz živali. Jaz sem brž vprašal, kdo je ustvaril živali, ona pa nazaj, da so se tudi živali razvile. In potem, da se je naša Zemlja razvila iz Sonca, Sonce spet iz neke vsemirske meglice in tako dalje. Ona za vsako stvar ve, iz česa se je razvila, jaz pa neprestano sprašujem:

„Kdo pa je to ustvaril?“

Na koncu se je Mira razjezila in je vprašala :

„Kdo pa je potem ustvaril vašega Boga?“

Nisem vedel, kako naprej, ona pa je neprestano ponavljala to vprašanje. Malo me je začelo vse skupaj jeziti, posebno ker se mi je škodoželjno smejala. Kadar se mi kdo v obraz posmehuje, me strašno zasrbijo pesti in najraje bi udaril, da bi se iskre kresale. Toda ne smem. In tudi nočem. S pestmi ne moreš niti častiti niti dokazovati Boga. Pa tudi ne smeš delati zla, čeprav bi s tem dosegel dobro. Naš župnik nam je namreč večkrat zabijal v glavo, da cilj v nobenem primeru ne posvečuje sredstev. Miri sem kljub temu rekel, da je neumna. Nisem se mogel premagati, a mi je bilo takoj žal. Jaz sem bil namreč videti še bolj neumna, ker nisem znal naprej.

Najbrž je nekdo vso zadevo odnesel na nos našemu župniku.

Ko je prišel v veroučno učilnico, je na mizo postavil pisano škatlo. Takoj na začetku ure je iz škatle potegnil tračnice. Uganili smo, da je v škatli otroška železnica, nismo pa vedeli, zakaj jo je župnik prinesel k verouku. Potem je potegnil iz škatle vagonček in ga postavil na tračnice. Vagonček je mirno stal. Vprašal nas je:

„Ali vidite, da ta vagonček noče teči? Potrebuje še nekaj; moramo ga nekam zapeti.“

Potem je potegnil iz škatle še en vagonček in ga spel s prvim. Nič se ni zgodilo.

„Vidite, še vedno ni zadosti, še se ne premika. Bomo pa še dodali.“

Tako je vlekel vagončke iz škatle. Enega pa še enega in še enega. Toda vsi skupaj so mirno stali na tračnicah, čeprav so bili po vseh predpisih spojeni.

„Zakaj se vagončki ne premikajo?“ je vprašal, mi pa smo čakali, da bi videli, kaj se bo zgodilo. Potem je potegnil iz škatle malo lokomotivo in jo navil s posebnim ključkom. Pripel jo je pred prvi vagonček in vlak je stekel po tračnicah. Še vedno nismo vedeli, zakaj se igra. Vlasec je dirjal v krogu po tračnicah, župnik pa je s svinčnikom pokazal srednji vagonček in je vprašal prav mene:

„Tonček, kaj vleče ta vagonček?“

„Lokomotiva,“ sem rekel.

Ne. Ali ne vidiš, da ga vleče vagonček, ki je pripet pred njim?“

„Hm,“ sem dejal in takoj vprašal: „Kaj pa vleče tisti vagonček?“

„Tisti pred njim,“ mi mirno odgovarja župnik. Vidim, da mu gre na smeh, zato skušam tudi jaz vse skupaj obrniti na šalo.

„In kaj vleče njega?“

„Tisti pred njim.“

Tako smo se šli za vseh dvanajst vagončkov. Ko sem ga vprašal za zadnjega, se pravi za tistega pri lokomotivi, mi je odgovoril:

„Tistega pa vleče lokomotiva.“

Jaz nisem naprej spraševal, zato pa je on.

„Zakaj ne vprašaš, kaj vleče lokomotivo?“

„Lokomotivo ni treba vleči, saj ima motor in se sama premika,“ sem rekel.

„Kako da se nisi tega spomnil in tako povedal tisti Miri, ko te je vprašala, kdo je ustvaril Boga?“

Zdaj se mi je pobliskalo v glavi, zakaj je župnik kupil otroško železnico. Toda še vedno mi ni bilo jasno, kako bi mogel odgovoriti Miri. Pa mi je župnik razložil:

„Lokomotive ni teba vleči, bogatašu ni teba dajati vbogajme in tudi Boga ni treba ustvarjati. Lokomotiva prenaša na vagone svoje gibanje, bogataš lahko daje revežem od svojega bogastva, Bog daje vsaki stvari, da je. Vsaka stvar na svetu lahko je in prav tako lahko je ni. To vemo po tem, ker se vse menja, nastaja in izginja. To pomeni, da ni nujno. Pri tem se vprašamo, zakaj

neka stvar je, ko bi je lahko tudi ne bilo. Gotovo zato, ker od nekega sprejema to, da je, sprejema svoje bivanje kakor vagoni od lokomotive sprejemajo gibanje. Tisti, od katerega vsi sprejemamo svoje bivanje, se imenuje Bog.

Ko lokomotiva daje vagonom gibanje, pravimo, da jih vleče. Kadar Bog daje stvarjem bivanje, pravimo, da jih ustvarja. Njega ni treba ustvarjati, ker obstaja sam od sebe. Brez njega bi bilo vse skupaj kakor dolg vlak brez lokomotive. Še slabše bi bilo. Od lokomotive vagoni dobivajo samo gibanje. Obstajajo lahko tudi

brez nje, le gibati se ne morejo. Od Boga pa stvari prejemajo vse, kar imajo in kar so. Zato bi ničesar ne bilo, ko bi ne bilo Boga.“

Tako nam je povedal naš župnik (in ta dva zadnja odstavka mi je tudi pomagal napisati, kajti sam bi tega ne znal). Prav vesel sem bil in — verjemite mi — prav nič nisem bil hud na Miro. To so zelo zapletene stvari in jih ni mogoče reševati kar tako. Ko me Mira ne bi vprašala, kdo je ustvaril Boga, nam najbrž tudi naš župnik tega ne bi tako lepo razložil.

Živko Kustić

v družini

ODGOVORNO STARŠEVSTVO

Skušali smo se kot kristjani soočiti z vprašanjem spolnosti in smo zatrdili, da je to velik božji dar, dan posebej tudi poročenim za njihovo ljubezensko življenje in kot ustvarjalna moč porajanja otrok. Med nihanji desno in levo smo nakazali naravno in krščansko pot uporabe tega božjega talenta za zakonce.

Razumljivo je, da tudi to življenje spolnosti v zakonu ni brez težav. Gre na primer za vprašanje usklajenosti, upoštevanja želja tako moža kot žene, ne enega

bolj kot drugega. Vendar gre še bolj za vprašanje rodovitnosti oziroma za uravnavanje rojstev. Cerkev sicer jasno uči, da imajo starši po odgovornem staršev-

stvu pravico in dolžnost, da sami z odgovorno, oblikovano vestjo določajo število otrok. Oblikovana vest pomeni vest, ki vedno znova pretresa razloge ter se od časa do časa posvetuje s tistimi, ki so v teh vprašanih strokovnjaki. „Zato bodo“, pravi Konstitucija Cerkev v sedanjem svetu, „s človeško in krščansko odgovornostjo spolnjevali svojo nalogo in si v ubogljivi spoštljivosti do Boga s skupnim preudarkom in s skupno prizadevnostjo ustvarili pravilno sodbo... To sodbo si morajo pred Bogom napraviti navsezadnje zakonci sami“ (50, 2).

Nastaja pa vprašanje načinov urejanja rojstev. Dalj časa je prevladovalo med mnogimi ljudmi Cerkve prepričanje, da je spolno življenje v zakonu dovoljeno le iz želje po otroku. Vendar je zadnji cerkveni zbor to vprašanje k sreči dovolj jasno razčistil. V prejšnjem razmišljanju smo navedli nekaj odlomkov iz omenjene konstitucije. Naj ponovimo najbolj značilno mesto, ki jasno govori, kako so ta dejanja brez dvoma dana najprej zato, da pomagajo razvijati zakonsko ljubezen: „Dejanja, s katerimi se urešničuje tesno in čisto zedinjenje zakoncev, so torej nekaj dobrega in častnega in... izražajo ter podpirajo medsebojno podaritev“ (49, 2).

Razumljivo pa je, da je ta moč dana človeku tudi za porajanje. To koncil močno poudarja: „Zakon in zakonska ljubezen sta po

svoji naravi naravnana na roditelje in vzgojo potomstva. Otroci so zares najodličnejši dar zakona in kar največ prispevajo k blagru staršev“ (50, 1). Vendar, kot že rečeno, nastaja težava glede urejanja rojstev ali števila otrok. „Cerkveni zbor dobro ve“, pravi Konstitucija, „da zakonce v prizadevanju za harmonično urejeno zakonsko življenje mnogokrat ovirajo nekatere življenjske razmere današnjega časa in da se kdaj utegnejo nahajati v okoliščinah, ko vsaj začasno ni mogoče povečati števila otrok. V takem položaju se ne dasta brez težav ohraniti izvrševanje zveste ljubezni in popolna življenjska skupnost. Kjer pa se prekine tesnejša skupnost zakonskega življenja, tam neredko utegne priti v nevarnost zakonska zvestoba in trpeti more blagor potomstva“ (51, 1). Jasen uvid cerkvenega zbora v stanje in težave zakonskega življenja nas mora veselo presenetiti. Prav pri tem delu cerkvenega dokumenta je še posebej sodeloval takratni kardinal Karel Woytila, sedanji papež. Cerkev torej odobrava načelo urejanja rojstev. Vprašanje je le o načinih.

Ko je papež Pavel VI. leta 1968 izdal encikliko o človeškem življenju, je v njej trdil, da uporaba umetnih sredstev za preprečevanje spočetja ni pravilna. Takoj je v svetu nastal kar vihar mnogih neodobranj. Danes marsikdo spoznava, da je navdušenje za umetna sredstva, posebno za tableto, začelo upadati.

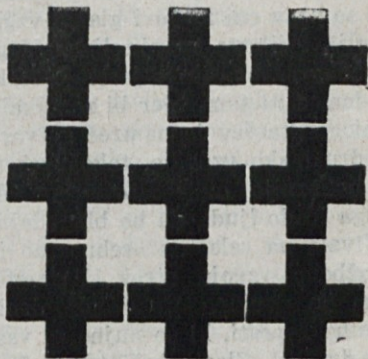
Gre namreč za hormonsko sredstvo, ki ima svoje globoke vplive na organizem. Stvar znanosti, posebej biologije, medicine in farmacije je, da ta sredstva raziskuje. Stvar Cerkve pa je vsekakor, da opozarja vernike, da ne nasedajo cenanim in mnogokrat nekritičnim ponudbam, kako bi ta problema rešili na lahek način. Res pa moramo najprej reči to, da so nekateri duhovniki bili v spovednicah preostri in preozki v odnosu do vesti ali položaja poročenih, čeprav moramo razumeti, da so tudi spovedniki otroci polpreteklega časa in niso mogli nenedoma preiti k novim gledanjem. Drugič pa, da mora spovednik spoštovati vest spovedanca tako, da se z njim pogovori in mu pove stališče Cerkve, potem pa prepusti odločanje ali izvajanje samemu spovedancu, ki seveda ne more z eno spovedjo rešiti hudih problemov. Gre za njegov trud in usmerjenost k dobremu in boljšemu. A to je dolgotrajen proces! Pa še nekaj je res, da namreč ne moremo zahtevati od poročenih v stvareh, o katerih „vrhovi“ še razpravljajo, da živijo po enem ali drugem vprašljivem načinu. Zato še zelo važna opomba: papež Pavel VI. v omenjeni encikliki ob tem problemu niti enkrat ne govori o smrtnem grehu!

Cerkev pa je že od nekdaj podpirala metode urejanja rojstev, ki v svetu s padcem umetnih metod pridobivajo ugled. Tako je nekoč znana metoda štetja plodnih in neplodnih dni (po Knaus-Oginu)

danes izpopolnjena s temperaturno metodo, ki z merjenjem temperature odkriva take dni. Najnovejša Billingsova metoda dopolnjuje prejšnji dve. Dodatno namreč odkriva take dni v prvi polovici mesečnega ciklusa. — Seveda se v tehle naših pogovorih ne moremo spuščati v podrobnosti. To delajo pri mnogih župnijskih tečajih priprave na zakon. Gre pa za to, da se čutimo odgovorne, da imamo kot kristjani do teh stvari pamenten in zato tudi kritičen odnos in da vsi skupaj skrbimo, da bi vam, zakoncem, v vašem odgovornem in mnogokrat zelo težkem poklicu, pomagali „prijazno in potrpežljivo“, kot poudarja isti cerkveni zbor. Ali ne bi v takih okoliščinah zakonca še posebej morala moliti?

Stvarnik družine,
le ti veš, kaj je za naju
in najine otroke boljše.
Razsvetluj naju,
da bova ravnala tako,
kot ti želiš!

Vital Vider

V. Po krstu

Po rojstvu in krstu otroka se praktično pričinja za zakonca tista odgovornosti polna naloga, o kateri je bilo povedanih in napisanih že nešteto razlag in knjig. Zadnji koncil je to nalogo povzel v treh kratkih besedah: družina — „domača“ Cerkev.

V koncilski dogmatični konstituciji o Cerkvi beremo (11): „Iz zakonske zveze namreč izhaja družina, v kateri se rodijo novi člani človeške družbe, ki po milosti sv. Duha pri krstu postanejo božji otroci, da se božje ljudstvo v minevanju časov trajno ohranja. V družini, tej takorekoč domači Cerkvi, morajo biti starši svojim otrokom z besedo in zgledom prvi oznanjevalci vere in gojiti morajo v vsakem njegov lastni poklic, posebno skrbno pa sveti poklic.“ —

In v „Koncilski izjavi o krščanski vzgoji“ beremo (3): „Ker so starši dali otrokom življenje, jih veže zelo težka dolžnost da otroke vzgajajo; zato je treba priznati, da so prav oni njihovi glavni vzgojitelji. Njihova vzgojiteljska vloga je tako važna, da jo je silno težko nadomestiti tam, kjer bi manjkala. Naloga staršev je namreč ustvariti družinsko vzdušje, tako prežeto z ljubeznijo in spoštovanjem do Boga in do ljudi, da bo blagodejno vplivalo na celostno osebnostno in družbeno vzgojo otrok. Potemtakem je družina prva šola družbenih kreposti, ki so nujne za vsako družbo. Zlasti krščanska dru-

žina, ki jo bogatita milost in dolžnost zakramenta sv. zakona, pa mora otroka po veri, ki so jo prejeli pri krstu, že od prvega detinstva učiti, da bodo spoznavali in častili Boga ter ljubili bližnjega; ravno v njej dobijo prvo doživetje zdrave človeške družbe in Cerkve; končno jih prav družina polagoma uvaja v svetno človeško skupnost in v božje ljudstvo. Naj se torej starši dobro zavedajo, kakšnega pomena je prava krščanska družina za življenje in napredek samega božjega ljudstva.“

Za „domačo“ Cerkev veljajo tudi nadaljnje besede v konstituciji o Cerkvi, ko govori o laičkem apostolatu sv. zakona: „Pri tej nalogi je zelo dragocen tisti stan, ki ga posvečuje poseben zakrament, namreč zakonsko in družinsko življenje. Kjer namreč krščanska vernost prežema ves način življenja in ga vsak dan preoblikuje, tam imamo odlično vajo in šolo apostolata laikov. Tam imajo zakonci poseben poklic, da bi bili drug drugemu in otrokom priče vere in Kristusove ljubezni.“ —

Opozoriti hočemo pri teh besedah na poudarek, ki ga koncil daje na „prežetost vsega načina življenja s krščansko vernostjo in na vsakdanjo preoblikovanje“.

Gre za to, da je med zakonci in v družini v vseh podrobnostih vsakdanjega življenja in v vsakem trenutku, v vsaki okoliščini njihovo ravnanje odsev in izraz verskega čuta in zavesti božje navzočnosti pod domačim krovom, v tej „domači“ Cerkvi.

V reviji „Cerkev v sedanjem svetu“ (1983/5-6) beremo v članku „Družina — domača Cerkev“ tale pomemben odstavek: „Družina, domača Cerkev. Kako blagoglasno zvenijo te tri besede; najbolj med njimi „domača“. Topel osrečujoč občutek nas prešine, ko jih slišimo in ko počasi izzvenevajo v nas. Dom. Družina. Mala ubrana skupnost moža, žene in otrok. Nad njimi dobrotna božja roka, ki deli milosti. Odsev sreče je razlit po vseh.

Prizor z nabožnih podob, ki so jih pred leti ponujali krošnjariji po naših domovih. Idilična slika iz preteklosti, ki je marsikje obležala na zaprašenem podstrešju in so pajki čeznje spletli svoje mrežaste poti. Slika, za katero bi se bilo v marsikaterem slovenskem domu vredno potruditi na podstrežje, pobrskati med staro šaro in jo, zaprašeno in odgrnjeno očistiti, obnoviti ter spet obesiti na častnem mestu pod križem v bogkovem kotu ali nad zakonskim ležiščem.

Zakaj, boste dejali. Ker je v marsikaterem slovenskem domu takšna slika zares romala na podstrežje med staro šaro in tam tudi pozabljena obležala. Z njo vred pa je romala tudi nekoč trdna zakonska zvestoba moža in žene, ljubeče medsebojno razumevanje in podarjenje pri delu, za mizo in v postelji, obiskovanje službe božje, prejemanje zakramentov, krščanska vzgoja otrok itd. Veliko odgovornih stvari, ki si jih morajo zakonci vsak dan bolj ali

manj zavestno znova naložiti na ramena svojega odgovornega poslanstva v Cerkvi in družbi sedanjega časa in jih nositi v soglasju s svojim najintimnejšim glasom, katerega ni mogoče na noben način zatreti. Velika dolžnost!“ —

Na kaj nas spominjajo te besede o družinski podobi? Resnica je, da so take podobe iz naših domov dejansko izginile. Ima pa ta misel še namen podučne prispele. Hoče nas namreč opozoriti na dejstvo, da dejansko v mnogih družinah danes ne manjka samo „družinska slika z blagoslavljačo božjo roko“, ampak da tudi v družini sami ni živa zavest o tisti skrivnosti, ki jo je koncil poudaril v treh kratkih besedah: družina — domača Cerkev.

V pastoralni konstituciji o Cerkvi v sedanjem svetu v 47. odstavku beremo: „Zdravje osebe in človeške ter krščanske družbe je globoko povezano s srečnim stanjem zakonske in družinske skupnosti. Zato se kristjani obenem z vsemi, ki to skupnost visoko cenijo, iskreno veselijo različnih pripomočkov, ki vplivajo na to, da danes med ljudmi raste cenitev te ljubezenske skupnosti in spoštovanje do življenja; tako dobivajo zakonci in starši oporo pri svoji vzvišeni nalogi. Pričakujejo pa kristjani od tod še blagodejnejših uspehov in si za to tudi prizadevajo.

Toda dostojanstvo zakona in družine ne odseva povsod v istem sijaju. Zatemnujejo ga mnogoženstvo, kuga razporok, tako imenovana svobodna ljubezen in še dru-

ge zablode. Dalje zakonsko ljubezen pogosto onečaščajo sebičnost, uživaželjnost in nedovoljeni načini preprečevanja rojstev. Vrh tega so danes gospodarske, družbenopsihološke in državljanske razmere take, da prinašajo v družino velike motnje.“ —

Tudi lanska škofovska sinoda v Rimu, na kateri je sodelovalo okoli 220 sinodalnih očetov z vsega sveta, je razpravljala o sodobnih družinskih težavah. — V tedniku Družina (39/1983) beremo: „Med nevarnostmi, ki ogrožajo družino, so škofje na prvem mestu imenovali praktični materializem in porabništvo. Temelje trdne družine rušijo še nekatere druge stvari, ki so jih mnoge države uzakonile: splav, kontracepcija, ločitve...“ — Škof Höffner je govoril: „Kadar propada družina, propada tudi vera in morala.“

Zato je tako važna in neobhodno potrebna dandanes temeljita priprava bodočih zakoncev na zakonsko življenje in pouk o bistvu in nalogah zakramenta sv. zakona in družine. Zakonci so bodoči starši svojih otrok in njih vzgojitelji za otroštvo božje. Verski pisatelj M. Quoist pravi v svoji knjigi „Kristus živi“: „Žalostno je, ko ugotavljamo, da devet desetih verskih knjig, ki jih imamo za „poljudne“ ljudi, berejo duhovniki, redovniki, semenišniki in le kakšen laik, ki je izobraženec in bolj ali manj klerikaliziran. Ne zavedamo se, kako naš način pisanja in govorjenja — leti „preko glave“ in še bolj „mimo

življenja“ velike množice božjega ljudstva.“ —

Prav v tem je danes dejansko tako velika naloga Cerkve in pastoracije: zakonce in starše je treba navajati v to, da se vestno pripravljajo na versko vzgojo v družini. Bili so časi, ko smo smatrali, da je „verouk“, da so veroučne knjige le za — otroke, ki hodijo v šolo. Pa so se časi in življensjske okoliščine ter potrebe močno spremenile! Verskega pouka in vzgoje so potrebni najprej odrasli — starši, ker po njih prehaja v družini, v domači Cerkvi vzgoja na njihove otroke. Potem šele sledi nadaljevalna in dopolnilna vzgoja v šoli.

Vedno bolj in vedno pogosteje tudi odgovorni verski in dušno-pastirski vzgojitelji poudarjajo potrebo, da se več zakonskih parov redno sestaja na skupne sestanke. Na njih naj se medsebojno pod dušnopastirskim vodstvom porazgovoré o družinskih vzgojnih nalogah, problemih in težavah.

Zdi se primerno, da ob tej priložnosti mladim zakoncem in starešim priporočimo, da si skušajo dobiti ali nabaviti knjižico „Mladi materi o vzgoji najmlajših“ — dr. V. Dermota; Ljubljana — Rakovnik (Knjižice), 1968.

Tam pisatelj v začetnem poglavju govori mladi materi: „Verjetno je otrok že krščen. Krst je zakrament, zunanje znamenje nevidne milosti, ki jo Bog podeljuje po zasluženju Jezusa Kristusa. Izganjanje hudobnega duha, okušanje soli, polaganje rok, oblivanje z vodo in razne molitve so samo zunanje

znamenje tega, kar se je zgodilo v otrokovi duši.

Pri krstu je tvoj otrok postal tudi božji otrok. Do sedaj si gledala v otroku samo svojo sliko in podoba njegovega očeta; od sedaj naprej pa gledaš v otroku tudi božjo podobo, Tvoj otrok je tudi božji otrok. Do sedaj je tvoj otrok imel pravico do podedovanja matere in očetovega premoženja; od sedaj naprej pa ima pravico tudi do božje dediščine, do nebes. Kako si bogata v svojem otroku in koliko čudovitih skrivnosti je skritih v njem!“ —

Odslej bo na tvoji in očetovi skrbi nadvse odgovorna naloga: vzgoja vajinega otroka, ki je tudi — božji otrok! Dr. Dermota nadaljuje: „Otrok bo to, kar bodo starši znali iz njega narediti. To velja še posebej za mater.“ —

Kajne, sedaj sprevidevamo upravičenost in pomembnosti misli, ko smo poudarili, kako važna je za bodoča zakonca njuna vsestranska in globoka priprava na zakon, posebno še z družinskega in verskega vidika!

Poslej je njuna skrb osredotočena vsa na njunega otroka. Dobro in ponovno morata pretehtavati in misli, s katerimi Dermota nadaljuje svoj pogovor z materjo: „Kakor nisi zavestno sodelovala pri rasti otrokovega telesa, dasi je bil v tebi, pa je skoro vse samo od sebe srečno potekalo, tako je Bog tudi neodvisno od tebe tudi položil ljubezen v tvoje srce.“ —

In prav iz te ljubezni si ves čas, odkar si se zavedla spočetja v se-

bi, priporočala svoje materinstvo Njemu v varstvo, kar je pomnoževalo Njegov blagoslov detetu, ki si ga v sebi nosila.

„Tvoja ljubezen do otroka — nadaljuje pisatelj — je najbolj vidna in občutena božja previdnost v tebi in v otroku. Brez tvoje ljubezni otrok ne bi mogel živeti... Tudi očka je pripravljen storiti vse za otroka. Bog je tudi njemu vsadil ljubezen do otroka... Ti si v svoji materinski skrbi pripravila za otroka mehke pleničke. Bog pa je v tvojem srcu pripravil nežno ljubezen. Bog je v srcu otrokovega očeta posadil skrb za tebe in za otroka. Res je težko ugotoviti, kdo se je za otroka bolj zavzel: vidva z možem ali Bog. Saj je končno vse, kar storita za otroka, posledica ljubezni, ki jo je Bog vsadil v vajini srca.“

Vse te besede in misli so zares vredne, da si jih ponovno in ponovno kličeš v spomin, jih razmišljaš in si jih prisvojiš! Kajti ob tej zavesti z vso jasnostjo razumeš in z globokim prepričanjem sprejmeš tudi zase pisateljeve besede: „Kakor moraš skrbeti, da bo otrok telesno rastel, tako moraš skrbeti, da bo rastel tudi v božjem življenju.“

Da boš vse to v čim toplejši globini doživela, predraga mlada mamica, pretehtaj z vso pozornostjo in si vsrce zapiši še tele Dermotove besede:

„Če bi sedaj vprašala mater Marijo, kako je ona sprejela svojega sina Jezusa, za katerega je vedela po čudovitem oznanjenju in roj-

stvu, da je Sin božji, in kako naj skrbiš za svojega otroka, bi ti skoraj gotovo povedala: „Draga mlada mamica, nikar ne pozabi, da je otrok, ki ga imaš v naročju, božji otrok.“

Tudi Jezus je bil čisto navaden človeški in moj otrok; vendar sem vedno vedela, da je tudi božji Sin.

Podobno je s tvojim novorojenčkom: tvoj otrok je. Toda obenem je tudi božji otrok. Rada ga imaš, ker je sad tvojega telesa — kakor je Jezus sad mojega telesa; toda še več kot človeški in tvoj otrok — pomeni, da je božji otrok. Tega se predvsem zavedaj! Spoštuj telo svojega otroka; saj je prebivališče duše, ki je bila v krstu povzdignjena v božje otroštvo.“ —

Draga mlada mamica! Če se boš zavedala in v svoji zavesti ter v srcu ohranjala to čudovito sveto skrivnost: kajne, da boš tudi ti v topli materinski ljubezni vsak dan s svojim otročkom v naročju stopila pred bogov kot ali pred podobo Marije Pomagaj in boš iz vsega srca kot Marija v materinski sreči priznala: „Moja duša povečuje Gospoda! Hvala ti, dobri Bog! Marija Pomagaj, izprosi nama z možem pomoč, da bova v polni zavesti najine roditeljske dolžnosti z vso ljubeznijo prav vzgajala najinega otroka!“

Toplo ga boš prižela k sebi, ga poljubila in pokrižala... In spremljal ga bo tudi tvoj materinski blagoslov...

In ko ga boš podojila, boš dala zahvalo Bogu za milost in srečo,

da moreš svojemu ljubljenu malčku dati hrano od svoje lastne življenjske moči!

Tako bo tvoj otrok tudi po tvojem sodelovanju in na tvojo priprošnjo rasel v božji milosti in pod božjim varstvom. Potekali bodo tedni in meseci. Tvojega mallega boš pričela hraniti iz stekleničice. Previla ga boš v sveže pleničke, ga položila v zibelko in mu z besedami „Bog blagoslovi!“ dala piti. Mali bo kmalu spoznal svojo stekleničico in bo ob pogledu nanjo v veselju in nestrpnosti vzdrgetal. Ko bo stekleničica prazna, mu boš sklenila ročici in se v njegovem imenu zahvalila „Čast Bogu!“ Seveda se malček še dolgo ne bo prav nič zavedal, kaj naj vse to pomeni! Pač pa bo kmalu prišel trenutek, ko bo ob pogledu na polno stekleničico kar sam od sebe tlesknil z ročicami... Seme je pričelo klti... Seme ljubezni in hvaležnosti do mamice in do Boga...

In ko se bosta zvečer z možem pripravljala k počitku, bosta v svojo skupno molitev vključevala tudi prošnjo za božje varstvo vajinemu ljubljenu otročiču...

Vajina zakonska ljubezen se bo poglobljala v družinski sreči, ki vama jo je naklonil Bog. Doživljala bosta tisto blaženo in skrivnostno srečo, ki jo je Vider izbral za naslov že omenjeni svoji knjigi „Zakon v troje“. Kajti Jezus bo s svojo milostjo in družinskim blagoslovom navzoč kot vajin stalen družinski prijatelj.

Božidar Bajuk

Janez Pavel II. na Daljnem vzhodu

Od 2. do 12. maja je obiskal Južno Korejo, Papuo — Novo Gvinejo, Salomonove otoke in Tajsko. Pristanek na Alaski.

Janez Pavel II. je začel svoje apostolsko potovanje na Daljni vzhod in Oceanijo, svoje do sedaj najdaljše potovanje 2. maja do-

poldne ob 9.55. Letalo je ubralo t. i. polarno pot prek Skandinavije, Grönlandije in Alaske. Po 10 urah vožnje je papeško letalo pristalo na letališču Fairbanks na Alaski, ki je od l. 1959 49. država Združenih držav.

Papeža je pričakovala množica ljudi, na čelu z ameriškim predsednikom Ronaldom Reaganom, ki se je z ženo in spremstvom vračal z uradnega obiska na Kitajskem. V pozdravnem govoru je Reagan poudaril papeževa prizadevanja za mir in spoštovanje človekovega dostojanstva in zagotovil, da je papeževa služba ena izmed največjih moralnih in duhovnih sil človeštva. Nato je papež na samem letališču vodil kratko bogoslužje božje besede ob navzočnosti 15 tisoč vernikov. V letališkem salonu sta se papež in Reagan pogovarjala tričetrt ure.

Pozdrav 14 tisoč katoličanov Fairbanksa (127 tisoč jih ima škofija) je izrekel krajevni škof.

Letalo je po dobrih dveh urah vzletelo na isto pot kot tisto korejsko letalo, ki so ga avgusta 83 sestrelili sovjetski lovci. Tedaj je izgubilo življenje vseh 269

potnikov. Za te žrtve je papež molil po zvočniku v letalu velikonočno Marijino molitev.

V Seulu na Južni Koreji

„Dežela mučencev“, je ponovil papež dvakrat, potem ko je poljubil korejsko zemljo na letališču. Letalo je pristalo po 9 urah vožnje ob 14,15 po krajevni uri. Sprejeli so ga najvišji civilni in cerkveni predstavniki. Državni predsednik je prisrčno izrazil veselje korejskega naroda zavoljo obiska sv. očeta, podčrtal papeževa prizadevanja za mir in pravico, omenil žalostno dejstvo, da je Koreja razdeljena na 2 državi, spomnil, da so l. 1930, ko je potoval prek dežele Maksimilijan Kolbe, bile na Koreji 3 katoliške cerkve, sedaj pa jih je nad 660, in prosil papeža, naj moli in dela za združitev obeh Korej in moli „za brate v Severni Koreji, ki trpijo pod rdečim totalitarizmom“. Papež je povedal, da prihaja kot prijatelj in apostol in da prinaša oznani-lo ljubezni, miru in upanja.

Papež je najprej obiskal svetišče mučencev, zgrajeno na kraju, kjer so jih množično obglavljali med zadnjim preganjanjem leta 1866. Večino teles 10 tisoč mučencev so tedaj zmetali v mogočno reko, ki teče pod hribom, zato je le malo relikvij v kripti cerkve. Zunaj cerkve je papeža pričakovalo 2500 oseb, v notranjosti pa nad 100 potomcev mučencev.

V zaščitenem avtomobilu je papež nato prevozil 12 km do nun-

ciature ob špalirju milijona pozdravljajočih ljudi. Čez dobre pol ure se je napotil v uradno rezidenco državnega predsednika, obiskal nato semenišče, kjer se je srečal z bogoslovci in pozneje s 17 korejskimi škofi. Prenočil je na nunciaturo. Bogoslovcem je sv. oče govoril o skrivnosti Kristusa in duhovništva, škofom pa o življenjski svetosti kot pogoju za škofovsko službo.

V Kwangju

V petek 4. maja ob 8. zjutraj se je odpeljal na letališče in od tam s predsedniškim letalom v mesto Kwangju, 262 južno od Seula. Na stadionu, napolnjenem do zadnjega kotička, je maševal in krstil ter birmal 72 katehumnov. Vsako leto se dá krstiti v Južni Koreji 150.000 moških in žensk različne starosti in stanu. Papež je maševal v korejščini, pridigal o spravi pa v angleščini, ki je bila sproti prevajana. Za „otroški dan“ je malim Korejcem spregovoril o civilizaciji ljubezni, nato pa obiskal semenišče s 330 bogoslovci. V bogoslovju je tudi kosil.

V Sorokdu

Po kosilu je s helikopterjem poletel na otok Sorok, ki je eden izmed 3.000 na jugu korejskega polotoka in kjer je sedaj našlo zatočišče 2345 gobavcev, katoličanov, protestantov in budistov. Na ploščadi zraven katoliške

cerkve ga je pričakovalo na stotine bolnikov z zdravstvenim osebjem kljub déžju. Papež se je pomešal mednje in jih več trepljal in poljubil. Med bogoslužjem božje besede jim je spregovoril o evangeljskem smislu trpljenja. Med liturgijo je pel zbor gobavcev.

Zvečer je v Seulu sprejel na nunciaturi diplomatski zbor. Diplomatom je govoril o delu za pravičnost in za bratsko sožitje med ljudmi in narodi.

Sobota, 5. maja

Janez Pavel II. je po enourni vožnji z letalom obiskal mesto Taegu in tam na stadionu ob 55 tisoč glavi množici, od teh je bilo 20 tisoč mladih, med mašo posvetil 35 novomašnikov. Govoril je, kako morajo duhovniki biti Kristusovi pričevalci.

V Pusanu, mestu s 3 milijoni prebivalcev, ga je pozdravljalo 300 tisoč prebivalcev, katoličanov in drugovercev, zvečine industrijski delavci, kmetje in ribiči. Pri besednem bogoslužju je sv. oče govoril o krščanskem pojmovanju dela, kot ga razberemo iz življenja in dela Kristusa Odrešenika.

Protí večeru se je vrnil v Seul in se srečal na katoliški univerzi Sogang, ki so jo ustanovili jezuiti l. 1960 in ki ima 18 fakultet in 5 tisoč visokošolcev, s profesorji in študenti, potem pa za duhovnike, redovnike in redovni-

ce vse dežele imel bogoslužje božje besede. Danes ima Južna Koreja 1245 škofijskih duhovnikov, 257 redovnikov in 3456 redovnic. Med temi so bile nekatere karmeličanke, ki so prvič zapustile klavzuro. V avditoriju iste univerze se je papež sestal nato z intelektualci in umetniki in jim govoril o evangelizaciji kulture.

Nedelja 6. maja

Nedeljski program je bil zelo obširen. Malo po 8. uri je papež došel v seulsko stolnico. Med potjo je neki neuravnovešen fant streljal z otroško pištolo na papežev avtomobil z neprobojnimi stekli. Stolnica je posvečena Marijinemu brezmadežnemu spočetju. Janez Pavel II. je ob navzočnosti zastopnikov duhovnikov, redovnikov, župnijskih svetov, marijanskih gibanj in drugih apostolskih organizacij posvetil Korejo Mariji. Nato se je odpeljal na trg Youido, kjer je razglasil za svetnike 103 korejske mučence. Je to prva razglasitev svetnikov, ki se je izvršila zunaj Rima. Računajo, da se je zbralo poldrugi milijon ljudi. Kanonizacija je bila glavno opravilo sv. očeta na Koreji. Kanonizirani mučenci so bili mučeni med 1839 in 1866. Med njimi sta 2 škofa Francoza, nekaj drugih francoskih misijonarjev in prvi korejski duhovnik; 11 duhovnikov in 92 laikov, starejših oseb, otrok in mladih različnega družbenega stanu. Obred, med katerim je sv. oče go-

voril o Jezusovih učencih v trpljenju, je trajal do poldne.

Po kosilu je na nunciaturi sprejel 12 predstavnikov glavnih tradicionalnih verstev v deželi in jim spregovoril o spoštovanju Cerkve do velikih verskih izročil ljudstva in narodov. Takoj zatem je pa sprejel še 20 predstavnikov nekatoliških krščanskih verskih skupnosti: prezbiterijancev, metodistov, luterancev, anglikancev in pravoslavnih. Papež jim je govoril o pretoklosti, sedanjosti in prihodnosti na poti k edinosti. Vsi skupaj so zmolili očenaš.

V katoliškem zdravniškem kolegiju, ki povezuje 10 bolnišnic z 2552 posteljami, je bilo ob 15. uri sklepno zborovanje „Pastoralne konference laikov“, ki je skozi 5 let razpravljala o pretoklosti in prihodnosti Cerkve na Koreji. Poleg 17 škofov je bilo zbranih 750 laičnih delegatov, superiorjev redovniških misijonarjev in misijonark in 20 opazovalcev drugih verstev. Papež jim je govoril o evangeljskih blagih kot luči za Korejo.

Ob 8 zvečer je bilo na mestnem stadionu srečanje z mladimi: v stadionu je bilo 3000 visokošolcev, 3000 srednješolcev, 2000 mladih delavcev in 100 prizadetih. 70% je bilo katoličanov. Na tisoče drugih mladih ljudi, ki niso mogli v stadion, je pričakovalo in pozdravilo papeža pred stadionom. Sv. oče jim je govoril o krščanskem pojmovanju življenja.

Ponedeljek 7. maja
v Port Moresbyju

V ponedeljek zjutraj je papež odletel na 5290 dolgo pot do Port Moresbyja, glavno mesto Papua — Nove Gvineje, ki je trajala 7 ur. Nova Gvineja je za Groenlandijo drugi največji otok na svetu. Španci in Portugalci so ga odkrili 1521 in mu dali ime po najštevilnejšem plemenu. Sedaj ima 3 milijone prebivalcev, od teh je skoraj milijon katoličanov. Prebivalstvo živi delno v 8 mestih, delno pa je raztresena po hribih, ima 800 različnih narečij in zelo primitivno družbeno ureditev.

Ko je papež poljubil tla dežele, so mu 3 deklice dale okrog vratu 3 cvetne vence po papuanskem običaju, medtem ko je na stotine ljudi bobnalo in plesalo svoje tipične plesе v slikovitih oblačilih.

Misijonarji so mogli na tem otoku začeti z evangelizacijo šele 1885. Ob 100-letnici je sv. oče opravil sv. daritev za duhovne poklice. Opravilo se je začelo ob 18. pri polni dnevni luči, kmalu pa se je zmračilo, ker se v tropškem podnebjju zvečeri zelo naglo.

Maše se je udeležilo 40 tisoč ljudi, ki so se zbrali že v dopoldanskih urah; nekateri so hodili več dni, drugi pa celo 3 tedne, da so bili lahko pri papeževi maši. S papežem je somaševalo 23 škofov Papue — Nove Gvineje (le 3 so domačini), 3 škofje iz Salomonovih otokov in veliko ško-

fijjskih in redovnih duhovnikov. Med mašo so peli in plesali po domačem ritmu. Papež je govoril o duhovnih poklicih za evangelizacijo sveta. Razpoloženje je bilo praznično, intenzivno, a versko.

Torek 8. maja

Naslednje jutro je papež odpotoval v Mount Hagen, mesto v hribih v notranjosti otoka, ki praznuje 50 - letnico evangelizacije. Katoličanov je v tem kraju 35,8 odstotkov prebivalstva. Tudi tu so ga sprejeli s cvetjem in bobnanjem ter plesí. Maševal je na igrišču za golf ob navzočnosti 100 tisoč ljudi. Zavaljo vročine je bila množica skoraj brez obleke, pač pa so imeli obraze in telo poslikane. Pridigo je prebral papež v jeziku pidgin. Ob koncu maše je deželo posvetil Mariji. Maša je trajala dobre 4 ure zaradi plesalcev in pevcev.

Opoldne se je vrnil v Port Moresby in kosil v letalu. Na letališču se je četrť ure pogovarjal s prvím ministrom. Ob 4 popoldne je v župniji sv. Jožefa obiskal bolnike in obhajal zanje liturgijo božje besede. Nato se je sestal še s protestantskimi voditelji ter s 1500 mladimi, ki so mu podarili pokrivalo iz peres, on pa jim je spregovoril o Jezusu, Cerkvi in mladini. Škofovski konferenci je dal pastoralne smernice za grajenje Cerkve v Papui — Novi Gvineji in na Salomonovih otokih.

V stolnici je imel srečanje z zastopniki 55 škofijskih in 461 redovnih duhovnikov, 948 redovnic, 353 redovnih bratov, 2416 katehistov in 148 škofijskih in redovnih bogoslovcev. Živeti za Jezusa prinaša svobodo, spravo in trpljenje, jim je dejal. Najvišjega civilnega oblastnika, glavnega guvernerja, predstavnika predstavnika angleške krone, je obiskal v njegovi rezidenci. Večerjal je na nunciatu s škofi in svojim spremstvom.

Sreda 9. maja

Sreda je bila namenjena obisku Salomonovih otokov. Obisk je trajal le dobrih 7 ur, vendar se je papež v tem kratkem času sestal s predstavniki vseh stanov. Njegovo letalo je pristalo na Honiariu, otoku v prelivu Guadalcanal. 15 pristnih vojščakov ga je pozdravilo z ritmičnim plesom. Nad 10 tisoč vernikov ga je sprejelo skupaj s civilnimi in verskimi predstojniki z vihnim navdušenjem. Mnogi so prišli od zelo daleč, da bi videli „romarja miru“. Obiskal je tudi jetnišnico. Med mašo je bilo zelo razgibano: ženski plesi so posnemali let ptičev, moški so predstavljali bojevanje, kitajska skupnost je pokazala boj zmajev. Vsi prikazi so bili folklorno-religioznega značaja. Po maši je obiskal še bolnišnico, posebej še oddelka za gobavce in jetične. Nato se je vrnil v 1588 km oddaljen Port Moresby.

Četrtek 10. maja

V četrtek se je prisrčno poslovil od osebja na nunciaturi, sprejemnega odbora, varnostnikov in se v guvernerjevem avtomobilu odpeljal na letališče za odhod na Tajsko. Ko je letel mimo Vietnama, je nagovoril prek radia Veritas njegove prebivalce. Izrazil jim je svojo simpatijo in najboljšo želje za mir, pravičnost, svobodo in napredek. Vietnamski kristjani so znali uskladiti evangelij z duhom svoje kulture. Papež, moli, da bi mogli izpovedovati in živeti svojo vero. (Komunistični režim jih namreč vsestransko zatira.) 5.622 km do Bangkoka, glavnega mesta Tajske, je preletel v 8 urah.

Tajska je pretežno budistična dežela (95 odstotkov). Katoličanov je le 0,6 odstotka. Tajski princ je v imenu množice pozdravil belega romarja, princesa pa mu je dala venec okrog vratu. V vladni palači so papeža pozdravili kralj, kraljica in njuni otroci. Nato je papež obiskal najvišjega budističnega predstojnika. Ta je sprejel papeža sedeč na vzhodnjaški način na nizkem odru. Papež se je sezul, preden je vstopil v samostanski tempelj predenj. Spoštljiv odnos Janeza Pavla II. do budistične vere je na budiste napravil najlepši vtis.

Sredi popoldneva je bilo evharistično slavlje na mestnem stadionu. Od 200 tisoč katoličanov, ki jih je v tej deželi, se jih je

zbralo k maši nad 50 tisoč. Papež jim je govoril o krščanstvu. Edino noč v tej „deželi smehljaja in svobode“ je prebil na nunciaturi.

Petek 11. maja

V petek dopoldne je obiskal enega od 10 begunskih taborišč na Tajskem, v katerih je 150 tisoč beguncev, ki so ušli pred komunisti v Vietnamu, v Laosu in v Kampučiji. V taborišču, ki ga je obiskal sv. oče, je 18.000 beguncev. Ta obisk je bil najbridkejše doživetje za sv. očeta na njegovem 21. apostolskem potovanju. Krajevnemu škofu je papež izročil za pomoč beguncem 50 tisoč dolarjev. Begunce je nagovoril s sočutjem in jim skušal vlti tolažbe in upanja ter poguma.

Popoldne je maševal v 30 km oddaljenem mestu Sampran in posvetil 21 novomašnikov. 50 tisočem navzočim je govoril o duhovnikovi udeleženi v skrivnosti Kristusa Učenika, Duhovnika in Kralja.

V vladni palači je spregovoril oblastem in diplomatskemu zboru o žgočem in dramatičnem problemu beguncev, katerim je treba iskati temeljito rešitev.

Ob 10 zvečer se je v kapeli bolnišnice sestal z 22 škofi Tajske. Sv. oče jim je govoril o skrivnosti Jezusove žive navzočnosti v Cerkvi. Pred polnočjo se je poslovil od cerkvenih in civilnih predstavnikov ter ljudstva in se ob 25 minut čez polnoč z letalom

napotil proti Rimu. Eno uro pred pristankom v Rimu se je papež približal v letalu časnikařjem, jih pristrčno pozdravil ter odgovarjal na njihova vprašanja, ki so se nanašale tudi na problem beguncev, na možne represalije proti vietnamskim katoličanom, na odnose maloštevnih krščanskih skupnosti do velikih vzhodnih verstev. Na vprašanje o možnosti srečanja sv. očeta z ruskim narodom je Janez Pavel II. odgovoril, da se kot Slovan čuti zelo

blizu ruskemu narodu, ki je tudi slovanski, in dodal: „Vse je mogoče v načrtih božje Previdnosti“. Ob 7. uri zjutraj 12. maja je letalo pristalo na rimskem letališču. Sv. oče je na svojem 21. apostolskem potovanju preletel 38.500 kilometrov, pot, ki je skoraj tako dolga kot ekvator (40.077 km), da bi potrdil v veri svojebrata v 4 državah azijskega Vzhoda in Oceanije.

Jože Škerbec

Juan Tavčar

VIII

Drugi dan še nisem odšel. Pripetilo se je, kar se je pri Presečnikovih vsako leto parkrat pripetilo: Liza in Danijel sta se sprla. Pred hlevom, tako da vaškim otročajem ni ostalo prikrito, sta se nekaj ruvala. Pri koncu pa je bil Danijel tako rekoč pred vso vasjo tepen. Pri nas je namreč

navada, da sme ženska, če je slabe volje, tudi udariti; sramota pa je, če moški žensko tepe. Veliko preteпов sem že videl; ko je dekle vleklo svojega iz tolpe pretepačev, padali so trdi udarci, ali nā dekleta ni padel ni eden, in najsi je bilo še tako sitno.

V Danijelu je vse kipelo, nazaj udariti pa ni smel. Zatorej je Presečniku ušel ter izginil od dela,

da niso vedeli kam. Moral sem jaz njegovo delo opraviti, ker gospo-
dal vsega ni zmoget.

Potekel je prvi dan, a Danijela od nikoder; tudi drugi dan se je bližal koncu, ali Danijela še vedno od nikoder. Bili smo že pri večerji, ko jo prilomasti v hišo. Sedel je takoj pri vratih na klop pod slednik ter spregovoril: „Le eden naj mi katero reče!“

Škripal je z zobmi in srdito stezal roke kvišku. Zadel je ob žličnik na steni, da se je sprožil ter padel po tleh. Žlice in kuhalnice so letele na vse strani. Liza je vstala od mize, pobrala žličnik in kar se je bilo iz njega raztreslo. Pri tem ni spregovorila besedice, kar je hlapčeta še bolj stogotilo.

Škripal je: „Táko bo mene tolklo! Le čakaj, saj boš enkrat moja žena! Ti! Ti!“ Liza je pobrala svoje reči ter jih odnesla v vežo. Če tepe mož svojo ženo, to sicer ni lepo, ampak sramotno ni kot tedaj, če udariš tujo žensko.

Tisti večer je jedel z nami karlovški Anžon, znana prikazen v pogorju. Iz karlovškega mlina mu je bil oče izgovoril strm in malo rodoviten breg, bratje pa so mu pomagali, da je na tem postavil leseno koč, v kateri je prebival. Kar je potreboval, si je s trudom pridela v teh svojih melinah, kjer je vsako leto prekopal nekaj lédine. Ostalo pa mu je še toliko senožeti, da je redil kravico v hlevu. Postranskega zaslužka si je pridobival s tem, da je hodil

na Tolminsko po nože in nožičke, če je dobil kako naročilo. Bil je velik čudak, ali ljudje so ga radi imeli. Tudi k Presečnikovim je zahajal in umelo se je, da mora sestiti za mizo in jesti. Prihajal ni samo zaradi tolminskih nožičkov, prihajal je tudi zaradi Lize. Star je bil nad petdeset let, a njegova večna želja je bila, da bi mu Bog odkazal ženico, ki bi malo jedla — glavno je moral snesti sam, ker je bil visok kot hrast in širok kot hiša — in veliko delala. Tudi otrok je hotel imeti, ker je zakon zato vpeljan, da se dobe otroci, kar vam je, častite gospe, tako komaj znano.

Karlovški Anžon je bil tisti večer gospodarju prinesel naročeno nožičko, po katero je bil bruhnil na Tolminsko, Lizi pa ruto rumenih hrušk, po katere je bil bruhnil na Cerkljansko. Že nekaj let sem je prinašal Presečnikovi dekli te hruške in upal je, da ji polagoma z njimi omehča srce, da postane njegova žena. Liza je leto za letom hruške pohrustala, kozavega svojega Danijela pa vendarle ni hotela pustiti. Vzlic temu je gojil Danijel grdo jezo na Anžona in tudi ta večer je prišel prejkone samo zategadelj domov, ker je slišal, da je oni v hiši. Ni se mu videlo previdno puščati Lizo samo s snubačem, ki je imel njivo, koč, hlev in kravšeta.

Ko se je Liza zopet vrnila v hišo, je hlapče znova zakričal:

„Le čakaj, ko boš moja, potlej

boš videla, kdo bo tepel v hiši, stara rejta ti!“

Oglasil se je Anžon počasi in važno:

„Z žensko se lahko tudi drugače govori, jaz bi dejal.“

To je Danijela močno razpallilo:

„Kaj se boš ti zame menil! Jaz bi dejal,“ — tu je oponašal karlovškega govorico — „da človek lahko kaj stakne!“

Ker je bilo še nekaj v skledi, je karlovški parkrat zajel, nakar je počasi položil žlico na mizo. Nato je brez jeze in z največjo mirnostjo odgovoril:

„Če te Liza zato jemlje, da jo vsak dan otepaš s polenom, me malo briga. Če te res vzame, bom vsaj vedel, da ni tako pametna, kot sem mislil. Če se hoče na vsak način na poleno močiti, je to njen prav! Tako je!“

„Molči!“ se je penil Danijel, „molči, ti prekleti gorjanec, če ne —!“

In zopet je mirno odgovoril Anžon:

„Kaj: če ne? Poglej vendar,“ — tu je dvignil svojo desnico, veliko kot čoln — „kaj bodo govorile množice, če prideš pod tako roko. Pogineš kot glista pod podplatom! Obdrži torej svoj, če ne zase. To je pametna beseda!“

Anžon je medtem zvlekel grohot svojega telesa izza mize ter se je postavil sredi hiše.

Hlapče se ni dalo potolažiti:

„Jaz naj bi tebi molčal?! Prid' sem, pa kmalu zveš, koliko velja moj, če ne. Vsakega naj bi se

že bal!“

Anžon je pristopil:

„No, no, kaj pa bo, no?“

V hipu je tičal Danijel v njem.

„Poglej ga,“ je govoril Karlovški počasi, „v me je bruhnil! Ti žival ti!“ Z obširno svojo roko ga je brez težave dvignil in vzdignil proti stropu, nakar ga je spustil, da je Danijel z vso težo svojega pijanega telesa tlesknil po hišnem tlaku. Oni pa se je zasmejal: „Zdaj vem, koliko velja tvoj, če ne!“

Danijel je sicer težko padel, a zgodilo se mu ni nič. Takoj je zopet stal na nogah in bliskoma je imel v rokah dobro nabrušeno tolminsko nožičko.

Ženske so od strahu zavpile in Boštjan je zakričal izza mize: „Z nožem ne!“

Samo Anžon se ni razburil. Boštjanu je spregovoril: „Malo počakaj!“ Nato se je obrnil proti Danijelu:

„Torej z nožičko, z nožičko me češ, s tisto, ki sem ti jo jest s Tolminskega prinesel. Poglej no! Ali misliš, da za take reči bruham na Tolminsko? Poglej no!“

Dasi so bili Anžonovi udi karnor hlodi, ki se dajo le težko in neokorno gibati, je vendar s čudovito hitrostjo s svojo levico ujel Danijela za roko ter ga z desnico parkrat lopnil po nji, rekoč:

„Boš izpustil nožičko, ti hudnikovec, ti!“

Ker Danijel ni takoj izpustil, ga je s svojo roko samo parkrat kresnil po prstih, da jih je takoj

kri podplula in da je nožička zarožljala po deskah. Nato ga je obrnil in mu z nogo pomagal, da je odletel na klop pod sklednik; tam je pričel hišni hlapec škripati in — jokati, kakor je to navada starega pijanca.

Anžon je pobral nožičko ter jo položil pred Boštjana na mizo: „Ne dajaj takega otroku!“

Obrne se k Lizi:

„Čakaj, Liza, kaj sem že hotel reči? Vidiš, nič se ti ne lažem, pšenica je bila letos dobra in čedno se je mlatila. Proti krompirju tudi ni kaj reči in fižol je bil poln, kakor bi norel. Vse to je res in fruge je bilo pri hiši, da bi lahko vojska živela od nje. Zdaj pa poslušaj! V nedeljo bom pri deseti maši v Poljanah. Nekaj prej bom bruhnil od doma, da se pogovorim z gospodom Jernejem. Če ti je všeč, pa pridi še ti. Morda bova že pri deseti maši prvič oklicana. Množice bodo malo govorile, pa bo še zmeraj bolje, kot bi se s polenom svatovščina klepala. Če nočeš, pa pusti! A povem ti, da hrušk potem tudi ne bom več nosil. No, pa lahko noč!“

S temi besedami je odšel.

Pod sklednikom je bil Danijel med jokom in škripanjem zaspal. Ker se Liza zanj ni zmenila, ga je morala mati spraviti v slamo.

Drugo jutro se je živelo pri hiši, kakor bi se ne bilo nič zgodilo. Po stari navadi se je delalo in Danijel je opravljal svoje posle, kakor bi nikdar ne bil ušel. Jaz pa sem moral odriniti. Zaradi tega nam je mati Barba napravila

boljše kosilo in tudi nekaj nacvrla je bila. Še celó belo kavo smo imeli na mizi, kar je bilo takrat nekaj izrednega.

Za slovo smo si segli v roke z očetom in materjo. Pri prihodu nič roke, pri odhodu pa roko — taka je bila tiste dni etiketa v pogorju in po njej si se moral ravnati, če nisi hotel dobiti očitanja, da se ne znaš spodobno obnašati.

„Pa še kaj pridi!“ so se glasilе poslovilne besede. Meta me je spremljala, kar sem pričakoval. Nosila mi je veliko ruto, v katero so bili zaviti orehi, češplje, ocvrt bob in — če se ne motim — še celó par klobas. Vse to so mi dali pri slovesu in velika bi bila zamera, če bi se hotel tak dar zavrniti. „Ruto o priliki nazaj prinesi,“ je spregovorila Presečnica, ko je izročila culo svoji hčeri.

Pred hlevom sta stala Danijel in Liza, a ne skupaj, vsak na enem koncu poslopja. Milo sta gledala za nama, posebno Danijel je bil potr t in žalosten. „Oh-ta,“ je zastokal, „lepo je biló, ko si bil tukaj. Kmalu kaj pridi!“ Liza je molčala in se grdo držala, ker je bila še vedno jezna na hlapčeta.

Hodil sem od Jelovega brda proti Malenskemu vrhu ter, kakor vselej, kadar sem stopal po tej poti, jemal vase lepoto pokrajine. Meta je, noseč mojo ruto, korakala tik mene kot kupček obupa. Kar pogledati si ni upala vame, ker bi jo drugače zalile solze. To se ji je videlo.

Prišedši na kraj, kjer je v glo-

boki dolini tičala kočja karlovškega Anžona, opazim tega pri delu v bregu. Z rovnico je kopal ledino, da so se mu nabirale debele kaplje po obširnem obrazu.

„Hej, zdaj pa greš,“ je kričal, „pa spet prideš! Novo njivo kopljem.“ Bila sva že precej daleč od njega, ko je še zavpil: „Meta, le povej Lizi, da kopljem novo njivo!“

Pod Malenskim vrhom sva obstala na mestu, ki mu pravijo Na poklonu. To je tratina sredi gozda, od koder se vidijo štiri cerkve. Za tabo Mati božja na Gori, pred taboj Sv. Martin v Poljanah, na eni strani Čabrače, na drugi Gabrška gora. Kaki svetniki so tam, tega vam danes ne morem več povedati. V prejšnjih bolj pobožnih časih so ljudje na tem mestu obstajali in se proti vsaki cerkvi poklanjali. Ta navada je morala med ljudstvom zelo ukoreninjena biti, ker je v našem pogorju takih Poklonov vse polno.

Tam sva sedla, prejkone v namenu, da bi zavlekla trenutek ločitve. Bilo mi je tako pri srcu, kakor nekdanj, ko sem se ob koncu počitnic poslavljaj od doma in od matere, ki me je vselej nekaj pota spremila. Ko je z vsakim korakom izginil kos domače zemlje, sedaj sleme rojstne hiše, sedaj stolpič na holmu, sedaj teman gozd na Samsonu, sedaj kaj drugega, se mi je odtrgal kos od srca. Takrat sem gledal v neštete gube nabrani obraz one, ki je sedaj že dolgo časa pod zemljo in ki na svetu ni imela drugega kot

skrbi in delo; danes pa v obraz deklici, ki je pričela uživati grenke sadove, katere rodi vsaka ljubezen na zemlji.

Opazil sem, ko je snela ruto z glave in jo položila na travo, da je nosila v laseh glavnik, ki se navadno nosi le ob nedeljah in praznikih. Včasih je prav globoko zasopla in obrnila obraz proti meni, kakor bi mi hotela nekaj povedati. Pa ni imela poguma, da bi spregovorila. Končno je posegla v ruto ter izvlekla iz nje majhen, bledorumen bob, ki je v pogorju tako gostega testa, da bi bil bolj za strelivo nego za živilo.

„Gotovo si že lačen,“ je spregovorila proseče, „ná, jej!“ Nekaj sem se obotavljal, nakar je znova zaprosila: „Pa le jej!“ Moral sem jesti in ni odvrnila pogleda od mene, dokler nisem s silo pospravil zadnje mrvice.

Ko je bil bob odpravljen, zopet ni vedela, kaj naj bi govorila. Tedaj je prihitela tolpeca drobnih dolgorepk in je sedla na bližnje bukovo drevo. Živalce so se z malim telesom obešale po vejicah in kljuvale z listov, kar se je dobiti moglo. Nato pa so, kakor so bile prišle, s šumom odhitele. Meti se je bilo med tem časom čelo nabralo v goste gube in pričela je govoriti, prav kakor bi se čul modri oče Boštjan:

„Pa ti mora le čudno biti, če si sam v Ljubljani. Nimaš človeka, ki bi ti kupal, ki bi ti pral. Če zboliš, si slabši od živine v našem hlevu, za katero se vsaj

Liza briga. Ali ne misliš, da ti tega ni treba?"

„Kako naj si pomagam? Kje naj vzamem kuharico? Stare ne maram, mlade ne dobim.“

Zaiskrilo ji je v očesu in opazil sem, da postaja jezna. „Ne govori tako nespametno! Poglej gospoda v Javorjrah: vzel je sorodnico k sebi in štreže mu, da je zadovoljen.“

„Kje naj dobim sorodnico? Če je mlada, ne bo hotela priti.“ V bližini je nekaj belo cvetelo. — Nadaljeval sem: „Kaj potem? Tak sem kot tole: sedaj pred zimo cvete in kaj bo iz tega? Cvet odpade in prav nič ne bo iz tega. Če je mlada, ali naj jo vzamem?“

Rdeče se ji je zalil obrazek, ko je zastokala: „Kdo govori o tem?“ Roko je pritiskala na prsi, da bi ukrotila razburjeno srce.

Odgovoril sem: „Če to ni, potem je pa še manj! Ti ne poznaš mesta in njegovih jezikov. Ne boš štiri tedne pri meni, pa si na ulico ne boš upala, tako te bo sram.“

Vsa kri ji je zapustila lice. Pogled pa, ki ga je proti meni obrnila, je bil podoben pogledu srne, če si v zelenem gozdu streljal nanjo ter jo težko obstrelil. „Jezus, kdo pa govori o meni?“ V veliki zadregi je vstala ter viknila: „Tam rastejo Kristusove srajčke.“ Oddaljila se je po tratinah, trgala je neko cvetje, o katerem ne vem, ali vedno tako pozno cvete, dokler se ni skrila v bukovju, kjer so prejkone cvetele tudi Kristusove srajčke.

Smilila se mi je, da sem ji moral izpodkopati načrt, do katerega je bila prišla v nočeh, ko ni mogla spati: samo gospodinja in kuharica je hotela pri meni postati in drugega nič. In kako modro mi je vse to odkrila, tako da po njenem mnenju ne bi bil mogel priti na to, da misli samo sebe! Sedaj pa se je sramovala ter pred menoj skrila v gozd.

Ko se je vrnila, je imela v rokah velik šop Kristusovih srajčk, ali oči so ji bile odločno objokane.

„Meta,“ sem spregovoril, „sedaj je čas, da grem.“

„Malo še počakaj, se nič ne mudi.“

„Drugače zamudim, je že pozno.“

„Nič še ni pozno.“

„Kako naj pridem v Ljubljano, če še odlašam?“

„Pa v Loki manj časa ostani.“

„Podaj mi roko v slovo. Midva bova pač mislila drug na drugega.“

Podala mi je roko: „Jest že!“

Takrat me je premagala skušnjava in pozabil sem popolnoma na svoje sklepe:

„Po mestih — poglej, Meta — je navada, da se prijatelja, ko se rada imata, poljubita, kadar gresta drug od drugega. Recimo na lice, če ni drugače, na usta. Tako delajo prijatelji. Midva pa sva prijatelja!“

„Sva že,“ je zastokala, „če ni greh?“

„Kaj če biti greh!“ Že sem jo imel v svojih rokah, poljuboval

sem jo na obraz, kjer sem jo mogel, na usta in povsod. Ni se branila. Ko sem se odtrgal od nje, pa je obstala na mestu kakor Lotova žena.

Spodaj pri Lovskem brdu, kjer

se pot v dolino zavije, sem se ozrl zadnjič po nji.

Meta je še vedno stala kot kip Na poklonu in s prsi, h katerim je pritiskala roko, se ji je svetila bela zvezda Kristusovih srajčk.

IZ NAŠE KRONIKE

Družabna prireditve DŽ

V nedeljo 1. julija je bil za slovensko skupnost v Argentini dan slovenskega verskega tiska. Ob 3 popoldne je v cerkvi Marije Pomagaj msgr. Anton Orehar opravil zahvalno sv. mašo. V pridigi je poudaril važnost našega verskega tiska za versko obveščanje in oblikovanje in opozoril na težave izdajanja zavoljo nezadržne inflacije v deželi.

Malo po 4. uri se je začela tombolska prireditve Duhovnega življenja v skrbno pripravljene dvorane Slovenske hiše. V pripravljalnem odboru so že nekaj let France in Tone Bidovec, Lojze Sedej, St. Snój, Jože Šeme, Fr. Zurc. Rojaki so z razumevanjem in naklonjenostjo darovali lepe dobitke in se udeležili tombolske prireditve ter zasedli vse mize v veliki dvorani in veži in celó na balkonu. V nadzorni komisiji so bili dr. Jože Dobovšek ml., Anton Kastelic, Rajmund Kinkelj, Alfonz Lenarčič, Pavle Malovrh in Jože šenk. Izključevalatelj številke je bil Lojze Rezelj. Glavni dobitke: barvni televizijski sprejemnik je zadela Vesna Mežnar. Vseh dobitkov je bilo nad 500. Rojaki so s svojimi darovi, sodelova-

njem in udeležbo moralno in gmotno podprli naš verski tisk.

Igra „V kraljestvu palčkov“

Na binkoštno nedeljo, 10. junija, je bila v Slovenski hiši proslava ljudskošolskih otrok v čast sv. Alojziju, zavetniku mladine. V cerkvi Marije Pomagaj je bila najprej sv. maša, pri kateri je msgr. Anton Orehar spregovoril o delovanju Sv. Duha v življenju sv. Alojzija in kako se morajo tudi otroci odpreti navdihovanju in pomoči tretje božje osebe. Petje pri maši je spremljala Anka Gaser.

Po maši so se otroci poklonili žrtvam vojne in revolucije pred spomenikom na dvorišču Slovenske hiše.

V veliki dvorani so nato učenci Slomškove šole iz Ramos Mejje v režiji Anice Šemrov zaigrali pravljično igro s petjem in rajanjem V kraljestvu palčkov. Igra je bila izredno skrbno pripravljena, igranje sproščeno in izgovorjava jasna in brezhibna. Sceno je izdelala Andrejka Hrovat, scensko glasbo je oskrbel Ciril Loboda, razsvetljavo pa Milan in Bogdan Magister. Nastopilo je 39 otrok. Na koncu se je referent Vitrih zahvalil režiserki Anici Šemrov, voditeljici Slomškove šole Heleni Malovrh in vsem sodelujočim.

KJE JE RAJ

LETO 51

AVGUST 1984

UVODNIK	Po Mariji k Jezusu	449
OB ZLATI MAŠI MSGR. OREHARJA	Metropolit šuštar in škof Lenič mons. Oreharju za zlato mašo	450
	Dobri pastir pozna svoje ovce in one poznajo njega (arh. Jure Vombergar)	452
VERSKI ČLANKI	Posvečeno bodi tvoje ime! (nadškof Alojzij Šuštar)	456
	Točka Omega (Alojz Rebula)	459
	Krščanska modrost (Tajništvo za nekristjane pri apostolskem sedežu)	460
SODOBNA VPRAŠANJA	Mir v krizi (Avgust Horvat)	461
	Znanost in vera	486
SLOVENSKA CERKEV	Kako premagati strah (Anton Stres)	464
	Ali verniki res silijo v Zvezo komunistov? (Stres)	466
	Ali je vera res samo človekova intimna zadeva? (Stres)	468
	Ali je krščanstvo res idealizem, marksizem pa materializem? (Stres)	470
	Kdaj se Cerkev res vmešava v politiko? (Stres)	473
ŠKOF ROŽMAN	Prvi koraki novega škofa (Povzeto po Kolaričevi knjigi)	475
JUBILEJ	štiristo let Dalmatinove Biblije (F. Papež)	478
NOVA KNJIGA	Bükvič: Vojna in revolucija (B. F.)	487
JANEZ PAVEL II.	Janez Pavel II. na Daljnem vzhodu (Jože Škerbec)	499
ZA MLADINO	Ne sprašuj, kdo je ustvaril Boga (Živko Kustič)	489
V DRUŽINI	Odgovorno starševstvo (Vital Vider)	491
	Po krstu (Božidar Bajuk)	494
LEPOSLOVJE	Cvetje v jeseni (Ivan Tavčar)	505
MED NAMI	Iz naše kronike	511

AÑO 51

AGOSTO 1984

El bien integral del hombre

La pasión por el hombre todo entero ha marcado con una particular característica la enseñanza de la Iglesia en la época actual. En los últimos tiempos, en los que diversas concepciones teóricas u organizaciones prácticas de la vida social han acusado una tendencia hacia la reducción unidimensional del hombre, la Iglesia insiste en considerarlo en su totalidad compleja y misteriosa. Por eso alerta a no caer en una parcialización espiritualista o materialista, individualista o colectivista.

El amor a todo el hombre obliga asimismo a no ceñir sus destinos al horizonte de las meras necesidades terrestres, así como también a no pasar por alto la promoción efectiva de los valores de esta vida. Dios que está en la cima de los bienes del hombre, no anula los restantes valores humanos sino que los confirma y les da su último sentido.

Esta consideración sobre la integralidad del bien humano no nos hace olvidar que en la Providencia de Dios, las carencias que no constituyen pecado, como son la enfermedad, el dolor y aun la muerte, no impiden la consecución última de la felicidad, sino que se constituyen en un camino misterioso y superior de alcanzarla.

(Conferencia Episcopal Argentina)

Slovenski izreki o življenjskih skušnjah

Ako hočeš koga spoznati, daj mu oblast.

Ako človek ne more biti lep in bogat, kakor bi rad,
lahko je dober in pošten.

Ako hočeš veliko let šteti, moraš od mladega zmerno živeti.

Ako slepec slepca vodi, padeta oba v jamo.

Ako te jedro mika, zgrizi lupino.

Bati se ni treba, pač pa biti oprezen.

Bedak zna več vprašati, kot sedem modrijanov odgovoriti.

Blago, ki ga človek revežu dá, se v skrinji ne pozna.

Bog kaznuje človeka s tem, s čimer se sam pregreši.

Bolje dajati, kakor jemati.

Bolje sam biti, kakor poštenje zgubiti.

Brez glave storjeno, gotovo skaženo.

Čudna so pota človeškega življenja.

Dober glas gre v deveto vas, grd pa v deveto deželo.

Dobra trgovina kupca ne išče.

Dvema gospodarjema ne moreš služiti.

Dobrega ovčarja je naloga oyce striči, ne dreti.

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKI VERSKI MESEČNIK

Izdaja ga konzorcij (msgr. Anton Orehar); urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik: msgr. Anton Orehar — Ramón L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina. — Registro de la Propiedad Intelectual No. 223.231. — Tiska Vilko s. r. l., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Rev. Julij Slapšak, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103, USA. Slovenska pisarna. Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. KANADA: Ivan Maru, 131 A Treeview Dr. Toronto M8W 4C4, Canada. TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. ITALIJA: Zora Piščanec, Riva Piazzutta 18, 34170 Gorizia, Italia. AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina za leto 1984 ša 1.200.-. DENARNA NAKAZILA NA NASLOV: Antonio Orehar, Ramón L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa eslovena. Editor y director: mons. Antonio Orehar — Ramón L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina. — Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 223.231. — Talleres Gráficos "Vilko" S. R. L., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, Argentina.

